

Europska
komisija

VODIČ ZA KORISNIKE

*europskih strukturnih
i investicijskih fondova te
povezanih instrumenata EU-a*

Europe Direct servis je koji vam pomaže da pronađete odgovore
na pitanja o Europskoj uniji.

Besplatni telefonski broj (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Neki davatelji usluga mobilne telefonije ne dopuštaju pristup
brojevima koji počinju s 00 800 ili ih naplaćuju.

Dodatne informacije o Europskoj uniji potražite na internetu (<http://europa.eu>).

Luksemburg: Ured za publikacije Europske unije, 2014.

Slike: stranica 12: ©Program za naučnike u restoranu Fifteen Cornwall; stranice 23, 27,
29, 32, 35, 37, 41, 44, 47, 50, 51: ©Shutterstock

© Europska unija, 2014.

Reproduciranje je dopušteno samo uz navođenje izvora.

Printed in Belgium

VODIČ ZA KORISNIKE

*europskih strukturnih
i investicijskih fondova te
povezanih instrumenata EU-a*

Preambula

Višegodišnji financijski okvir Europske unije za razdoblje 2014. – 2020. omogućuje provedbu nove generacije programa potrošnje Europske unije od 1. siječnja 2014. godine.

[U Uredbi \(EU\) br. 1303/2013](#) iznose se zajedničke odredbe koje se odnose na Europski fond za regionalni razvoj (**EFRR**), Europski socijalni fond (**ESF**), Kohezijski fond (**KF**), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (**EPFRR**) i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (**EFPR**). Ti fondovi funkcioniraju unutar zajedničkog okvira koji se naziva „**europski strukturni i investicijski fondovi**“ ili „**ESI fondovi**“. U Uredbi se iznose i odredbe potrebne za učinkovitost ESI fondova i međusobnu koordinaciju fondova te njihovu koordinaciju s ostalim instrumentima EU-a.

U članku 13. Uredbe Komisija se poziva na pripremu vodiča za korisnike o tome kako učinkovito pristupiti ESI fondovima, kako ih koristiti te kako iskoristiti komplementarne pogodnosti iz drugih instrumenata relevantnih politika Unije.

Izraz „Korisnici“ obuhvaća širu javnost, od malih i srednjih poduzeća (MSP-ova)¹ do velikih poduzeća te od javnih tijela do nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva. Korisnici mogu biti i sveučilišta, studenti, znanstvenici, poljoprivrednici i ribari.

Mogući fondovi i postupci prijave razlikuju se kao i korisnici. Konkretno smjernice već postoje i svaka je Glavna uprava Komisije na internetu objavila detaljne informacije o svom radu i instrumentima financiranja.

Vodič za korisnike nije zamišljen kao iscrpan popis dostupnih fondova EU-a. Temelji se na Zajedničkom strateškom okviru (Prilog 1 Uredbe (EU) br. 1303/2013) koji daje osnovu za bolju koordinaciju između ESI fondova i ostalih instrumenata EU-a.

Za svaki **tematski cilj** određen u Uredbi o ESI fondovima vodič daje pregled komplementarnih instrumenata koji su dostupni na razini EU-a zajedno s detaljnim izvorima informacija, primjerima dobrih praksi za kombiniranje priljeva sredstava iz različitih izvora, kao i opis relevantnih uprava i tijela uključenih u upravljanje svakim instrumentom.

Veze u dokumentu omogućuju potencijalnim korisnicima snalaženje u labirintu materijala dostupnih na internetu te ih vode na najizravnija i najkorisnija web-mjesta i dokumente. Kao pomoć pri pronalaženju najprikladnijih izvora financiranja potencijalnim je korisnicima dostupan i internetski kontrolni popis.

1 'Mala i srednja poduzeća (MSP)' jesu mikropoduzeća, mala ili srednje velika poduzeća prema definiciji u Preporuci Komisije br. 2003/361/EC4:

- koja se bave gospodarskom aktivnošću bez obzira na pravni oblik
- koja zapošljavaju manje od 250 osoba (izraženo u godišnjim radnim jedinicama: „broj zaposlenika“)
- koja imaju godišnji promet manji od 50 milijuna eura i/ili im godišnja bilanca ne prekoračuje 43 milijuna eura.

Sadržaj

1. Uvod	6
2. Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi)	8
2.1. Pregled i opća načela	8
2.2. Opseg ESI fondova	9
2.3. Dobro financijsko upravljanje	11
2.4. Izgradnja sinergija među ESI fondovima	11
3. Ostali fondovi EU-a – pregled	13
3.1. Obzor 2020.	13
3.2. Instrument za povezivanje Europe (CEF – Connecting Europe Facility)	15
3.3. Konkurentnost poduzeća i malih i srednjih poduzeća (COSME – Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises)	16
3.4. LIFE.....	17
3.5. Kreativna Europa	18
3.6. Program za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI – Employment and Social Innovation).....	18
3.7. Erasmus+	19
3.8. Treći program EU-a u području zdravlja	20
4. ESI fondovi i ostali instrumenti EU-a po tematskim ciljevima	21
4.1. Tematski cilj 1: jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	22
4.2. Tematski cilj 2: poboljšanje dostupnosti, korištenja i kvalitete informacijsko-komunikacijskih tehnologija.....	26
4.3. Tematski cilj 3: jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (MSP-ova), poljoprivrednog sektora (za EPFRR) te sektora ribarstva i akvakulture (za EFPR)	28
4.4. Tematski cilj 4: podrška za prijelaz na gospodarstvo s malim udjelom ugljika u svim sektorima.....	31
4.5. Tematski cilj 5: poticanje prilagodbe klimatskim promjenama, prevencija rizika i upravljanje njime	34
4.6. Tematski cilj 6: očuvanje i zaštita okoliša te promicanje učinkovitosti resursa.....	36
4.7. Tematski cilj 7: promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u infrastrukturi ključnih mreža.....	40
4.8. Tematski cilj 8: promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage	43
4.9. Tematski cilj 9: promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	46
4.10. Tematski cilj 10: ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje.....	49
4.11. Tematski cilj 11: jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	50
5. Druge korisne informacije	53
5.1. Internetski kontrolni popis namijenjen korisnicima	53
5.2. Vidljivost financiranja EU-a	53
5.3. Fondovi i Povelja o temeljnim pravima Europske unije	53
6. Rječnik.....	54

1. UVOD

Strategija Europa 2020 pokrenuta je 2010. godine kao desetogodišnja strategija rasta i zapošljavanja Europske unije (EU-a).

Europska unija odredila je pet [glavnih ciljeva](#) koje želi postići do kraja 2020. godine. Ti se ciljevi odnose na područja:

- zapošljavanje
- istraživanje i razvoj
- klimu/energiju
- obrazovanje
- socijalnu uključenost i smanjenje siromaštva

Strategiju Europa 2020 podržava sedam „[najvažnijih inicijativa](#)“.

Te inicijative Europskoj uniji i nacionalnim tijelima omogućuju pojačavanje napora u područjima koja podržavaju prioritete strategije Europa 2020, a obuhvaćaju sljedeće: inovacije, digitalno gospodarstvo, zapošljavanje, mlade, gospodarska pravila, siromaštvo i učinkovito iskorištavanje resursa.

EU predano radi na povećanju zaposlenosti i otvaranju boljih radnih mjesta. Želi uspostaviti i društvo koje uključuje sve članove. Ti su ciljevi u središtu strategije [Europa 2020](#) za ² poticanje pametnog, održivog i uključivog rasta na cijelom kontinentu.

Podržavanjem strategije Europa 2020 ESI fondovi smanjuju razlike u razvoju regija i otoka diljem EU-a. Da bi se postigao što veći učinak ESI fondova, u Uredbama je istaknuto jedanaest tematskih ciljeva (Članak 9., Uredba (EU) br. 1303/2013).

Ostali instrumenti EU-a također pridonose postizanju tih tematskih ciljeva, a države članice potiče se da iskoriste sve dostupne instrumente financiranja na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

2 U tijeku je srednjoročna revizija strategije Europa 2020, a započela je javnim savjetovanjem. Rezultati revizije bit će dostupni 2015. godine na web-mjestu strategije Europa 2020.

TEMATSKI CILJEVI

1. jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
2. poboljšanje pristupa informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji te njezine upotrebe i kvalitete
3. jačanje konkurentnosti MSP-ova, poljoprivrednog sektora (za EP-FRR) te sektora ribarstva i akvakulture (za EFPR)
4. podrška prelasku na gospodarstvo s niskom razinom emisije ugljika u svim sektorima
5. promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije rizika i upravljanja njime
6. očuvanje i zaštita okoliša te promicanje učinkovitosti resursa
7. promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u infrastrukturi ključnih mreža
8. promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podržavanje mobilnosti radne snage
9. promicanje socijalne uključenosti te borba protiv siromaštva i bilo kakve diskriminacije
10. ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje
11. jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave.

Financijska podrška mogu biti različiti poticaji, uključujući nepovratna sredstva, nagrade, ugovore, povratna sredstva i financijske instrumente³.

Za potencijalne je korisnike financijske podrške EU-a postupak pristupa financiranju nedavno pojednostavnjen. Promjene obuhvaćaju sljedeće:

- jednu stopu povrata pod nazivom „jedan projekt – jedna stopa financiranja“
- paušalnu stopu za neizravne troškove i druge pojednostavnjene opcije troškova
- rok za plaćanje od 90 dana za korisnike u kohezijskoj politici
- elektroničku razmjenu podataka između korisnika i upravljačkih tijela u 2016. godini u svim članicama EU-a

Države članice EU-a same upravljaju s više od 75 % proračuna EU-a. Ostatak se centralno upravlja iz Europske komisije, ponekad uz podršku njezinih izvršnih agencija.

3 Ugovori o uslugama, radu i nabavi koji se financiraju iz proračuna EU-a (javni natječaji) nisu glavni predmet ovih smjernica. Dodatne informacije o njima dostupne su na web-mjestu Europske komisije u odjeljku [Javni ugovori i financiranje](#).

2. EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI (ESI FONDOVI)

2.1. Pregled i opća načela

ESI fondovima zajednički upravljaju Europska komisija i države članice u skladu s načelom supsidijarnosti. To načelo znači da će EU poduzeti mjere samo ako su te mjere učinkovitije od mjera poduzetih na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini. Da bi se koristila sredstva, moraju se ispuniti razni kriteriji kvalificiranosti:

- **Vremensko razdoblje:** određena su razdoblja tijekom kojih se mogu obavljati radnje i iskoristiti izdaci.
- **Opseg intervencije:** određena su ograničenja za vrste aktivnosti koje se mogu sufinancirati.
- **Kategorije troškova:** određene su kategorije troškova isključene.
- **Geografska lokacija operacija:** kvalificirane su samo određene lokacije.
- **Trajnost operacija:** ulaganja se možda moraju zadržati neko minimalno razdoblje nakon dovršetka aktivnosti.
- **Vrste korisnika:** samo su određena poduzeća, tijela ili gospodarski subjekti kvalificirani za podršku.

Države članice moraju sastaviti strateške planove s investicijskim prioritetima koji obuhvaćaju pet ESI fondova. To su **Sporazumi o partnerstvu (SoP-ovi)**. Detalji o ciljevima koje namjeravaju postići pomoću dostupnih resursa navedeni su u nacionalnim i/ili regionalnim **Operativnim programima (OP-ovima) (programima ruralnog razvoja (PRR-ovima)** u sklopu EPFRR-a). OP-ovi su osmišljeni tako da odgovaraju socioekonomskim i ekološkim izazovima određene države ili regije. Države članice fondove moraju koncentrirati u područjima u kojima su najpotrebniji i u kojima će ostvariti učinak te ne mogu koristiti sve moguće teme i modele financiranja navedene u Uredbama.

Upravljačka/nacionalna tijela koja imenuje svaka država članica odgovorna su za upravljanje samim programima. U suradnji s nadzornim odborima⁴, ta su tijela zadužena za:

- sastavljanje i primjenu postupaka odabira i kriterija kvalificiranosti
- pružanje informacije potencijalnim korisnicima, kao što su informacije o minimalnoj ili maksimalnoj veličini projekta, financijskom planu te vremenskom okviru
- provjeru nalaze li se projekti unutar opsega relevantnih fondova
- financijsko upravljanje i kontrolu programa

Prijave za financiranje potrebno je predati nacionalnom ili regionalnom tijelu koje upravlja relevantnim programom. Prije prijave za nepovratna sredstva potencijalni korisnici moraju provjeriti prioritete ulaganja, kriterije kvalificiranosti i postupak prijave programa u svojoj regiji i državi. Podaci za kontakt za sva relevantna upravljačka/nacionalna tijela nalaze se u vezama u nastavku.

[EFRR/KF](#) – [ESF](#) – [EPFRR](#) – [EFPR](#)

4 Nadzorni odbori obično su sastavljeni od kompetentnih regionalnih i lokalnih tijela, uključujući kompetentna javna tijela, gospodarske i socijalne partnere, relevantna tijela koja predstavljaju civilno društvo, uključujući partnere u zaštiti okoliša, nevladine organizacije, tijela odgovorna za promicanje socijalne uključenosti, jednakosti spolova i nediskriminacije, u skladu s institucionalnim i pravnim okvirom svake države članice.

2.2. Opseg ESI fondova

U pregovorima između država članica i Europske komisije odlučuje se što se može financirati iz ESI fondova. Prioriteti se utvrđuju u okviru nacionalnih ili regionalnih višegodišnjih programa. U praksi se države članice mogu odlučiti za naglasak na različitim aktivnostima u različitim regijama EU-a. To znači da kvalificiranost ovisi o opsegu programa za svaku regiju ili državu.

Da bi se smanjile razlike u razvoju različitih država, sredstva kohezijske politike usmjerena su prema najsiromašnijim regijama i državama članicama ⁵.

EUROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ (EFRR)

EFRR ima za cilj ojačati gospodarsku i socijalnu koheziju u EU-u ispravljanjem neravnoteže između njezinih regija.

EFRR pridonijet će postizanju svih 11 tematskih ciljeva. Većinu će resursa, međutim, odvojiti za ⁶:

- istraživanje i razvoj – 39,9 milijardi eura
- mala i srednja poduzeća – 32,8 milijardi eura
- gospodarstvo s niskom emisijom ugljika – 30,1 milijardu eura
- telekomunikacijsku i energetska infrastrukturu – 25,6 milijardi eura

EFRR podržava i jačanje prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje u okviru cilja europske teritorijalne suradnje. To može obuhvaćati partnerstvo s trećim zemljama koje graniče s EU-om putem programa u okviru [Europskog in-](#)

5 Dodatne informacije potražite na [karti područja koja imaju pravo na potporu](#).

6 Privremeni iznosi na temelju 28 partnerskih sporazuma koji su poslani Komisiji; točni će iznosi biti poznati nakon prihvaćanja svih operativnih programa.

[strumenta za susjedstvo](#) i [Instrumenta pretpristupne pomoći](#).

KOHEZIJSKI FOND (KF)

Kohezijski fond namijenjen je državama članicama čija je vrijednost bruto nacionalnog dohotka (BND-a) po stanovniku manja od 90 % prosjeka EU-a ⁷. Svrha mu je smanjiti gospodarske i socijalne razlike te promicati održivi razvoj.

Kohezijski fond podržavat će samo tematske ciljeve 4, 5, 6 i 7. Njegova je predviđena financijska struktura ⁸ sljedeća:

- prometna i energetska infrastruktura – 33 milijarde eura
- zaštita okoliša – 17,2 milijarde eura
- gospodarstvo s niskom emisijom ugljika – 7 milijardi eura

EUROPSKI SOCIJALNI FOND (ESF)

ESF je glavni europski instrument za podršku zapošljavanju, olakšavanje pronalazjenja boljih radnih mjesta i doprinos pravednijim mogućnostima zapošljavanja za sve europske državljane.

7 Države članice koje imaju pravo na financiranje iz KF-a: Bugarska, Republika Češka, Estonija, Grčka, Hrvatska, Cipar, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovenija i Slovačka.

8 Privremeni iznosi na temelju 28 partnerskih sporazuma koji su poslani Komisiji; točni će iznosi biti poznati nakon prihvaćanja svih operativnih programa.

ESF će se fokusirati na ograničen broj prioriteta da bi mogao imati stvaran učinak na rješavanje sljedećih ključnih problema država članica:

- zapošljavanje – 30 milijardi eura
- obrazovanje – 26 milijardi eura
- socijalna uključenost – 21,3 milijarde eura
- institucionalni kapaciteti – 3,6 milijardi eura

Zajedno s 3,2 milijarde eura posebno dodijeljenih Inicijativi za zapošljavanje mladih, to znači da će se u sljedećih sedam godina u stanovništvo Europe uložiti više od 86 milijardi ⁹ eura.

EUROPSKI POLJOPRIVREDNI FOND ZA RURALNI RAZVOJ (EPFRR)

Politika ruralnog razvoja EU-a omogućuje ruralnim područjima EU-a da odgovore na raznorazne izazove i prilike s kojima se susreću u 21. stoljeću – gospodarske, ekološke i socijalne.

EPFRR mehanizam je za financiranje u okviru zajedničke poljoprivredne politike (ZPP-a) i ima proračun od 95,57 milijardi eura. U skladu sa strategijom Europa 2020 i općenitim ZPP-om, politika ruralnog razvoja usmjerena je na tri preklapajuća cilja:

- konkurentnost u poljoprivredi
- održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama
- uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja

Radi učinkovitog upravljanja politikom ruralnog razvoja putem Programa ruralnog razvoja (PRR-ova) ta su tri cilja podržana putem šest ključnih prioriteta:

- prijenos znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima
- poboljšanje konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede i održivosti farmi
- promicanje organizacije lanca opskrbe hranom i upravljanja rizicima u poljoprivredi
- obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava vezanih uz poljoprivredu i šumarstvo
- promicanje učinkovitog korištenja resursa i pomaka prema gospodarstvu klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru
- promicanje socijalne uključenosti, smanjenja siromaštva i gospodarskog razvoja u ruralnim područjima

EUROPSKI FOND ZA POMORSTVO I RIBARSTVO (EFPR)

Uz proračun od 5,7 milijardi eura EFPR potiče održivo ribarstvo i održivu akvakulturu. Cilj mu je poboljšati prikupljanje znanstvenih podataka te kontrolu i primjenu zakona u ribarstvu. Podržat će i stvaranje radnih mjesta i diversifikaciju u zajednicama ovisnima o ribarstvu te potaknuti provedbu integrirane pomorske politike.

FINANCIJSKI INSTRUMENTI

ESI fondovi mogu se u nekim se slučajevima koristiti za podršku **financijskim instrumentima** koji olakšavaju ostvarivanje financijski održivih ulaganja. Cilj je financijskih instrumenata poboljšati učinak ulaganja EU-a privlačenjem dodatnih resursa od javnih i privatnih ulagača.

9 Iznos od 86 milijardi veći je od zakonski obaveznog minimalnog zajamčenog udjela (npr. 80 milijardi eura). Privremeni iznosi na temelju 28 partnerskih sporazuma koji su poslani Komisiji; točni će iznosi biti poznati nakon prihvaćanja svih operativnih programa.

Dostupan je kratki referentni vodič za upravljačka tijela o [financijskim instrumentima u programima ESI fondova za razdoblje 2014. – 2020.](#)

► **Dodatne informacije:** informacije o tome gdje možete pronaći više informacija o ESI fondovima i o tome kako pristupiti sredstvima iz fonda pronaći ćete putem sljedećih veza na svaki fond.

[EFRR i KF](#) – [ESF](#) – [EPFRR](#) – [EFPR](#)

2.3. Dobro financijsko upravljanje

U programu za razdoblje 2014. – 2020. ESI fondovi čine više od jedne trećine proračuna EU-a.

EU se bori protiv prijevара, korupcije i ostalih ilegalnih aktivnosti koje mogu utjecati na proračun. Ciljevi su sustava upravljanja i kontrole koje su postavila tijela država članica prevencija, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti – uključujući prijevare. Ta će tijela nadzirati rizike od prije-

vara povezane s ESI fondovima. Na svim se razinama vrlo ozbiljno shvaća i šteta ugledu povezana s prijevaram i korupcijom.

Sve se sumnje na prijevaru moraju prijaviti relevantnim nacionalnim tijelima ili Europskom uredu za borbu protiv prijevara (OLAF – European Anti-fraud Office) putem [sustava za prijavu prijevara \(FNS – Fraud Notification System\)](#).

2.4. Izgradnja sinergija među ESI fondovima

Kumulativni učinak ESI fondova doista može pridonijeti lokalnim gospodarstvima. Mnogo je projekata koji su uspješno i kreativno iskoristili različite oblike ulaganja iz različitih programa ESI fondova.

IZOBRAZBA BUDUĆIH SLAVNIH KUHARA

Renomirani restoran „Fifteen Cornwall“ kuhara Jamieja Olivera u Cornwallu u Ujedinjenoj Kraljevini uspješno je iskoristio sredstva iz EFRR-a i ESF-a za pokretanje svog poslovnog i obrazovnog programa za naučnike. Restoran je iskoristio vitalna sredstva ESF-a da bi mladeži slabijeg socijalnog ili ekonomskog statusa u dobi od 16 do 24 godine pružio priliku za izobrazbu za kuhare u nacionalno prepoznatom programu za naučnike. Hvaljeni je restoran i sam izgrađen uz financijsku potporu iz EFRR-a.

Od svibnja 2006. u program za naučnike u restoranu Fifteen Cornwall upisano je više od 140 naučnika, a 70 % njih i dalje kuha. Program svake godine ulaže i milijun funti u lokalno gospodarstvo zahvaljujući politici lokalne nabave 70 % resursa. No najvažnije je to da je programom otvoreno 80 radnih mjesta uz već 86 dovršenih naučničkih programa.

INOVATIVNA KOMBINACIJA FINANCIRANJA ZA BRIGU O STARIJIM OSOBAMA U RURALNOJ NJE-MAČKOJ

U okrugu jezera Mecklenburg od vodeće je lokalne akcijske grupe zatraženo da osigura financiranje za izgradnju specijaliziranog doma za lokalno stanovništvo koji boluje od demencije. Cilj projekta bio je omogućiti štićenicima da žive zajedno sa svojim životnim partnerima u sigurnom okruženju koje će ih podržavati. Stara tvornica tekstila pretvorena je u dom za jednu osobu s demencijom na otoku Malchow, a ulaganja u projekt omogućila su očuvanje zgrade koja ima za tu ruralnu zajednicu veliku baštinsku vrijednost. Bio je potreban preklapajući pristup projektu te kombinacija tri različita izvora sredstava EU-a: EPFRR-a, ESF-a i EFRR-a.

Dodatne informacije o [projektu na otoku Malchow](#) i ostalim primjerima povezivanja EPFRR-a s ostalim fondovima EU-a.

Zadnja studija slučaja prikazuje što se sve može postići putem inicijative [lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice](#) (CLLD – community-led local development). Opisuje pristup koji tradicionalnu politiku razvoja „odozgo nadolje“ preokreće naglavce. U okviru CLLD-a lokalno stanovništvo preuzima kontrolu i oblikuje lokalno partnerstvo (LAG – lokalnu akcijsku grupu) koje osmišljava i provodi integriranu strategiju razvoja.

Strategije CLLD-a često proizlaze iz određenih poteškoća ili problema s kojima se susreće lokalna zajednica – pad tradicionalnih gospodarskih grana kao što su ribarstvo i poljoprivreda, nezainteresirana mladež, klimatske promjene ili loši uvjeti stanovanja te loše usluge samo su neki od primjera. CLLD omogućuje razmatranje i rješavanje problema u lokalnom kontekstu dok istodobno zbližava sve relevantne politike i sudionike.

Cilj je strategije iskoristiti socijalne, ekološke i gospodarske prednosti zajednice, a ne samo isplatiti novac za rješavanje problema zajednice. Partnerstvo dugoročno prima sredstva i samo odlučuje kako će se ta sredstva trošiti.

Iako je pristup CLLD-a izvorno razvijen u ruralnim područjima putem podrške iz EPFRR-a, a zatim primijenjen na ribarska i obalna područja u okviru ERF-a¹⁰/EFPR-a, sada se može proširiti na polja kojima se obično bave ESF i EFRR.

Državne članice u Partnerskom sporazumu moraju navesti koje će fondove koristiti za CLLD, zašto koriste te fondove, u kojim će ih područjima primijeniti i kako će ti fondovi funkcionirati zajedno.

Drugi je zanimljiv način spajanja ESI fondova putem **integriranog teritorijalnog ulaganja (ITI – integrated territorial investment)**, pri čemu je za strategiju urbanog razvoja potreban integrirani pristup koji obuhvaća ulaganja iz ESF-a, EFRR-a ili Kohezijskog, a mogla bi se ostvariti u okviru EPFRR-a ili EFPR-a.

¹⁰ Europski ribarski fond za razdoblje 2007. – 2013.

3. OSTALI FONDOVI EU-A – PREGLED

U ovom se odjeljku navode ostali fondovi EU-a sa snažnim potencijalom za sinergiju s ESI fondovima. Većina se njih odnosi na više tematskih ciljeva. Većinom ostalih fondova EU-a upravlja se centralno, a sredstva se dodjeljuju putem poziva za dostavu prijedloga.

3.1. Obzor 2020.

[Obzor 2020.](#) okvirni je program EU-a za istraživanje i inovacije. Program podržava razvoj aktivnosti od ideje do tržišta s fokusom na odlične projekte bez obzira na geografsku lokaciju. Podijeljen je u tri stupa koja odgovaraju glavnim prioritetima:

- izvrsna znanost
- industrijsko vodstvo
- društveni izazovi

Stup **izvrsna znanost** podržava znanost svjetske klase u Europi razvojem, privlačenjem i zadržavanjem istraživačkih talenata te podržavanjem razvoja najbolje infrastrukture za istraživanja.

Ukupna sredstva za razdoblje 2014. – 2020.	milijuna eura
Europsko istraživačko vijeće (ERC – European Research Council) Pionirsko istraživanje najboljih timova pojedinaca	13 095
Buduće tehnologije i tehnologije u nastajanju Zajedničko istraživanje kojim se otvaraju nova polja inovacija	2 696
Aktivnosti Marie Skłodowske-Curie (MSCA – Marie Skłodowska-Curie actions) Prilike za osposobljavanje i razvoj karijere	6 162
Istraživačke infrastrukture (uključujući e-infrastrukturu) Jamstvo pristupa resursima svjetske klase	2 488

Stup **industrijsko vodstvo** podržava ključne tehnologije kao što je mikroelektronika te naprednu proizvodnju u postojećim sektorima i sektorima u nastajanju. Cilj mu je

i privući više privatnih ulaganja u istraživanje i inovacije te pružiti podršku inovativnim malim i srednjim poduzećima u Europi.

Ukupna sredstva za razdoblje 2014. – 2020.	milijuna eura
Vodstvo u razvojnim i industrijskim tehnologijama (LEIT – Leadership in enabling & industrial technologies) (IKT, nanotehnologije, materijali, biotehnologija, proizvodnja, svemir)	13 557
Pristup rizičnom financiranju Iskorištavanje privatnog i poduzetničkog kapitala	2 842
Inovacije u malim i srednjim poduzećima Poticanje svih oblika inovacija u svim vrstama malih i srednjih poduzeća	616

Stupom **društveni izazovi** podržavaju se istraživanje i inovacije u područjima koja utječu na stanovništvo i društvo općenito, a to su, primjerice, klimatske promjene,

zaštita okoliša i prijevoz. Taj stup pridonosi razvoju revolucionarnih rješenja koja su plod višedisciplinarnе suradnje, među njima društvenih i humanističkih znanosti.

Ukupna sredstva za razdoblje 2014. – 2020.	milijuna eura
Zdravlje, demografske promjene i dobrobit	7 472
Sigurnost hrane, održiva poljoprivreda i šumarstvo, morsko i pomorsko istraživanje i istraživanje unutarnjih voda te bioekonomija	3 851
Sigurna, čista i učinkovita energija	5 931
Pametna, zelena i integrirana prijevoza	6 339
Klimatske aktivnosti, okoliš, učinkovitost resursa i sirovina	3 081
Uključiva, inovativna i reflektivna društva	1 310
Sigurna društva	1 695

Uz tri već navedena stupa, u programu Obzor 2020. definirana su i dva posebna cilja.

Ukupna sredstva za razdoblje 2014. – 2020.	milijuna eura
Poseban cilj: zagovaranje izvrsnosti i proširenje sudjelovanja	816
Ukupna sredstva za razdoblje 2014. – 2020.	milijuna eura
Poseban cilj: znanost s društvom i za društvo	462

KAKO FUNKCIONIRA OBZOR 2020.?

Komisija nakon **poziva na dostavu prijedloga** odabire projekte uz pomoć neovisnih ocjenjivača/stručnjaka¹¹. Projektne se ideje moraju dostaviti u određenom roku, moraju biti u skladu s jasno definiranim temama i imati potrebnu strukturu partnerstva koja je obično međunarodna.

Nakon isteka roka svi se prijedlozi iz poziva detaljno pregledavaju da bi se potvrdila njihova kvalificiranost i procijenila kvaliteta. Sredstva se dodjeljuju najboljim projektnim prijedlozima unutar ograničenja ukupnog dostupnog proračuna.

Obzor 2020. otvoren je za sve pravne osobe ili međunarodne organizacije. Kandidati moraju zadovoljavati uvjete navedene u [Uredbi \(EU\) br. 1290/2013](#), kao i sve posebne uvjete definirane u relevantnom višegodišnjem ili godišnjem radnom programu.

11 Dodatne informacije o [zapošljavanju stručnjaka i kako oni procjenjuju projekte](#).

Na kandidate se primjenjuje načelo o minimalno tri države¹², no dostupna su i nepovratna sredstva za istraživače pojedinačnih tvrtki.

► Korisne veze

Za kandidate u programima za istraživanja i inovacije EU-a postavljen je **portal za sudionike** kao internetski portal. Na njemu se

12 Tri se pravne osobe moraju udružiti u konzorcijskom sporazumu. Svaka od njih mora biti osnovana u drugoj državi članici ili povezanoj zemlji. Sve tri pravne osobe moraju biti međusobno neovisne jedna o drugoj.

nalaze brojni servisi koji potencijalnim korisnicima mogu olakšati pronalaženje sredstava. Kandidate se potiče na [registraciju](#) na [portalu](#) da bi u potpunosti iskoristili te usluge. Na portalu za sudionike nalazi se i [e-priručnik za Obzor 2020.](#) s dodatnim informacijama o postupku odabira.

Mreža [nacionalnih kontaktnih točaka \(NCP – National Contact Points\)](#) nudi smjernice, praktične informacije i pomoć za sve vidove programa Obzor 2020. NCP-ovi nacionalne su strukture koje osnivaju i financiraju vlade 28 država članica EU-a. NCP-ovi daju personaliziranu podršku na jeziku kandidata.

► **Saznajte više o** svojem [području interesa u programu Obzor 2020.](#)

3.2. Instrument za povezivanje Europe (CEF – Connecting Europe Facility)

Instrument za povezivanje Europe financira projekte koji ispunjavaju praznine u europskoj energetskej, prometnoj i digitalnoj mreži. Pridonosi i ekološki prihvatljivijem gospodarstvu Europe jer promiče čišće načine prometa, širokopojasne veze velikih brzina te korištenje obnovljivih izvora energije u skladu sa strategijom Europa 2020. CEF objedinjuje javna sredstva (EU-a) s ciljem mobiliziranja dodatnih privatnih izvora financiranja i inovativnih financijskih instrumenata, kao što su jamstva i projektne obveznice, radi postizanja maksimalne zaštite financijskih interesa.

CEF je podijeljen u tri sektora:

- **CEF za promet**
- **CEF za energiju**
- **CEF za telekomunikacije**

Financijska podrška CEF-a dolazi u dva oblika:

- [nepovratna sredstva](#), odnosno nepovratna ulaganja iz proračuna EU-a
- [doprinosi inovativnim financijskim instrumentima](#) kao što su [fond Marguerite](#), [kreditna jamstva za transeuropsku prometnu mrežu](#) i [inicijativa projektnih obveznica](#).

Korisnici su jedna ili više država članica ili, uz dogovor s predmetnom državom članicom, druga tijela. Ako se smatra prikladnim, u aktivnostima koje pridonose projektima od zajedničkog interesa mogu sudjelovati treće zemlje i entiteti osnovani u trećim zemljama.

CEF-om centralno upravlja Komisija uz pomoć [Izvršne agencije za inovacije i mreže \(INEA – Innovation and Network Executive Agency\)](#). Ulaganja se daju putem godišnjih i višegodišnjih radnih programa kojima se definiraju skup prioriteta i ukupna količina potrebne financijske pomoći.

U [Uredbi o uspostavi Instrumenta za povezivanje Europe](#) definirana su pravila za dodjelu financijske potpore EU-a, prioriteta projekata i maksimalna ograničenja sufinanciranja EU-a po vrsti projekta. Sadrži i popis projekata kojima će se dodijeliti najviše ulaganja iz CEF-a.

CEF ZA PROMET

Proračun: 26,25 milijardi eura za sufinanciranje projekata na mreži TEN-T, kao što su uklanjanje uskih grla, poboljšanje interoperabilnosti željeznica, obnova prekograničnih dionica pruga te prijelaz na inovativne i energetske učinkovite prometne tehnologije s niskim emisijama ugljika.

► **Dodatne informacije o** [CEF-u za promet](#).

CEF ZA ENERGIJU

Proračun: 5,85 milijardi eura za ključne transeuropske infrastrukturne projekte u području energetike u razdoblju 2014. – 2020.

► **Dodatne informacije o** [CEF-u za energiju](#).

CEF ZA TELEKOMUNIKACIJE

Proračun: 1,14 milijardi eura, od toga 170 milijuna eura za aktivnosti povezane sa širokopojasnom mrežom, a 970 milijuna eura za infrastrukture za digitalne usluge (DSI – Digital Service Infrastructure).

► **Dodatne informacije o** [CEF-u za telekomunikacije](#).

3.3. Konkurentnost poduzeća i malih i srednjih poduzeća (COSME – Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises)

COSME je program EU-a za konkurentnost poduzeća i malih i srednjih poduzeća (MSP-ova) koji traje od 2014. do 2020. godine, a ima proračun od 2,3 milijarde eura. Podržava mala i srednja poduzeća u četiri područja:

- pristup financiranju
- pristup tržištima
- podrška poduzetnicima
- bolji uvjeti za otvaranje i rast poduzeća.

PRISTUP FINANCIRANJU

- **Instrument kreditnog jamstva (LGF – Loan Guarantee Facility):** podjelom rizika jamstva iz programa COSME financijskim će posrednicima omogućiti davanje zajmova većem broju malih i srednjih poduzeća.
- **Instrument vlasničkog kapitala za rast (EFG – Equity Facility for Growth):** proračun COSME-a ulagat će se i u fondove koji MSP-ovima nude rizični kapital i mezaninsko financiranje – osobito onima koji posluju preko granica.

Instrumentima LGF i EFG upravlja Europski investicijski fond (EIF).

Financijske institucije mogu se prijaviti tako da preuzmu dokumente za prijavu s web-mjesta EIF-a.

- Dokumenti za [LGF](#).

- Dokumenti za [EFG](#).

► **Dodatne informacije o** [EIF-ovim partnerskim financijskim posrednicima](#).

► **Dodatne informacije o** [pristupu financiranju u okviru ostalih inicijativa EU-a](#).

PRISTUP TRŽIŠTIMA

Sva poduzeća imaju pristup uslugama **Europske poduzetničke mreže** i mogu pristupiti svojoj lokalnoj kontaktnoj točki i/ili poslovnom partneru. Uz više od 600 partnerskih organizacija u 54 države, mreža se prostire na više od dva milijuna malih i srednjih poduzeća.

► **Najbližeg partnera možete pronaći na [web-mjestu Mreže](#).**

Ponuđene usluge obuhvaćaju sljedeće:

- informacije o zakonodavstvu i programima EU-a
- pomoć pri pronalaženju poslovnog partnera u inozemstvu
- savjete o pristupu financiranju
- podršku za prijenos inovacija i tehnologija
- pristup mišljenjima malih i srednjih poduzeća o zakonodavstvu EU-a.

PODRŠKA PODUZETNICIMA

[Podršku poduzetnicima](#) nude razne inicijative, uključujući:

- obrazovanje o poduzetništvu
- poboljšanje poslovnog okruženja da bi poduzetnici mogli rasti i razvijati se
- mentorstvo i kontakt s određenim grupama.

Mreže koje Europska komisija već podržava obuhvaćaju sljedeće:

- [Europsku mrežu mentora za žene poduzetnice](#)
- [Erasmus za mlade poduzetnike](#)

3.4. LIFE

[LIFE](#) je jedini instrument EU-a usmjeren na okoliš i klimatske promjene. Uz proračun od 3,4 milijarde eura opći je cilj LIFE-a pridonijeti razvoju ekološke i klimatske politike i zakonodavstva EU-a. Program LIFE vodi Europska komisija uz pomoć Izvršne agencije za mala i srednja poduzeća (EASME-a). Prijave za financiranje mogu se ispuniti na internetu putem [e-prijedloga](#). No integrirani se projekti moraju poslati u papirnatom obliku.

Cilj je integriranih projekata provesti planove ili strategije iz područja prirode, voda, otpada i zraka na velikom teritorijalnom području. Dodatno financiranje za

BOLJI UVJETI ZA OTVARANJE I RAST PODUZEĆA

Europska komisija u mnogim područjima politike za MSP-ove blisko surađuje s državama članicama putem prepoznavanja i razmjene primjera dobrih praksi. Taj je postupak već dugi niz godina ukorijenjen u [Europskoj povelji o malom poduzetništvu](#). Postupak se proširio u skladu s prioritetima [Zakona o malim poduzećima za Europu](#), a na web-mjestu Zakona o malim poduzećima dostupna je [baza podataka o dobrim praksama](#).

► **Korisne veze**

Komisija je radi upravljanja nekolicinom programa EU-a, uključujući COSME, osnovala [Izvršnu agenciju za mala i srednja poduzeća \(EASME – Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises\)](#).

Objavljenim pozivima za natječaje i pozivima na dostavu prijedloga povezanih s programom COSME možete pristupiti putem [portala za sudionike](#).

projekte u sklopu programa LIFE može se pribaviti iz bilo kojeg izvora.

[LIFE-ov višegodišnji radni program za razdoblje 2014. – 2017.](#) definira okvir za sljedeće četiri godine. Sad se uz nepovratna sredstva prvi put sredstva iz projekta LIFE nude i putem inovativnih financijskih instrumenata, uključujući pilot-projekt financijskog instrumenta za financiranje prirodnog kapitala (NCFE – Natural Capital Financing Financial instrument) za financiranje projekata iz područja bioraznolikosti, a u sklopu projektnog područja za očuvanje prirode i bioraznolikosti.

3.5. Kreativna Europa

[Kreativna Europa](#) podržava kulturne i kreativne sektore uz ukupni proračun od približno 1,54 milijarde eura. Program oboma sektorima omogućuje da iskoriste prilike digitalnog doba i globalizacije. Omogućuje im i da pridonesu ciljevima strategije Europa 2020, a to su održivi razvoj, otvaranje radnih mjesta i socijalna kohezija. Što je najvažnije, tim sektorima otvara nove međunarodne prilike, tržišta i ciljnu publiku.

Program se sastoji od sljedećeg:

- potprograma MEDIA posvećenog audiovizualnim kreativnim i kulturnim sektorima
- potprograma Kultura koji je namijenjen neaudiovizualnim kreativnim i kulturnim sektorima

- međusektorskih programskih aktivnosti za koje je određen instrument kreditnog jamstva za kreativni i kulturni sektor u iznosu od 121 milijun eura, čime se relevantnim MSP-ovima otvaraju prilike za pristup financiranju.

Ne prihvaćaju se prijave pojedinaca. No oko 250 000 pojedinaca imat će koristi od tih sredstava putem samih projekata. Dodatne informacije o tim prilikama potražite na web-mjestu [Izvršne agencije za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu](#).

Uredi programa [Kreativna Europa](#) osnovani su u svim državama članicama radi davanja podrške i smjernica kandidatima.

3.6. Program za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI – Employment and Social Innovation)

Program Europske unije za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) finansijski je instrument za promicanje kvalitetnog i održivog zapošljavanja koje jamči odgovarajuću socijalnu zaštitu, bori se protiv socijalne isključenosti i siromaštva te poboljšava uvjete rada. Ukupni mu je proračun 919 milijuna eura.

EaSI obuhvaća tri osi:

- modernizaciju zapošljavanja i socijalnih politika putem [osi PROGRESS](#)
- mobilnost pri zapošljavanju putem [osi EURES](#)
- pristup mikrofinanciranju i socijalnom poduzetništvu putem [osi za mikrofinanciranje i socijalno poduzetništvo](#).

Os PROGRESS (61 % proračuna) državi članici pomaže pri poboljšanju politika u tri područja:

- [zapošljavanje](#), osobito po pitanju smanjenja nezaposlenosti mladih

- [socijalna zaštita, socijalna uključenost](#) te smanjenje i sprječavanje [siromaštva](#)
- [uvjeti rada](#).

Os PROGRESS osobito se bavi:

- razvojem i širenjem visokokvalitetnog, komparativnog i analitičkog znanja
- poticanjem učinkovite i uključive razmjene informacija, međusobnog učenja i dijaloga
- ponudom finansijske podrške za ispitivanje [inovacija u socijalnim politikama i politikama tržišta rada](#)
- ponudom finansijske podrške organizacijama za razvoj instrumenata i politika EU-a.

Korisnici mogu biti:

- javna i privatna tijela
- servisi za zapošljavanje
- specijalizirana tijela određena pravom EU-a
- nevladine organizacije

- visokoškolske institucije i instituti za istraživanja
- stručnjaci za evaluaciju i ocjenu učinka
- nacionalni zavodi za statistiku
- mediji.

Cilj **osi EURES** (18 % proračuna) jačanje je mreže [EURES](#), europske mreže za mobilnost osoba koje traže posao, koja nudi informacije, smjernice i usluge zapošljavanja poslodavcima i posloprimcima. Mreža obuhvaća sljedeća područja:

- transparentnost slobodnih radnih mjesta
- prijave za radna mjesta
- razvoj servisa za postupak zapošljavanja
- prekogranična partnerstva.

3.7. Erasmus+

Program **Erasmus+** podržava obrazovanje, osposobljavanje te inicijative za mlade i sportske inicijative u razdoblju 2014. – 2020. Konkretno, više od 4 milijuna Europljana putem tog programa ima priliku studirati, osposobljavati se, stjecati radno iskustvo i volontirati u inozemstvu. U području sporta, primjerice, program financira izvorne razvojne projekte te se bavi prekograničnim problemima, kao što su namještanje utakmica, doping, nasilje i rasizam. Ukupni proračun za razdoblje 2014. – 2020. iznosi 14,7 milijardi eura.

Ciljevi su programa Erasmus+ u obrazovanju i osposobljavanju sljedeći:

- unaprjeđenje ključnih sposobnosti i vještina za tržište rada
- uvođenje poboljšanja kvalitete, izvrsnosti inovacija i internacionalizacije u obrazovne ustanove i ustanove za osposobljavanje
- podizanje svijesti o europskom području cjeloživotnog učenja i modernizacija sustava obrazovanja i osposobljavanja

Korisnici obuhvaćaju nacionalna, regionalna i lokalna tijela te servise za zapošljavanje.

Os za mikrofinanciranje i socijalno poduzetništvo (21 % proračuna) podržava sljedeće:

- mikrokredite i mikroizjmove osjetljivim grupama i mikropoduzetnicima
- socijalno poduzetništvo.

Korisnici su javna i privatna tijela koja pojedincima i mikropoduzećima nude mikrokredite. Financiranje se nudi i socijalnim poduzećima u relevantnim državama.

► **Dodatne informacije** potražite na web-mjestu programa [EaSI](#).

Za provođenje konkretnih ciljeva definirane su tri ključne aktivnosti (KA).

- **KA1** nudi podršku transnacionalnoj mobilnosti radi podizanja razine relevantnih vještina na tržištu rada i poboljšanja vještina stručnjaka u svrhu ispunjavanja potreba pojedinačnih učenika.
- **KA2** usmjeren je na transnacionalna partnerstva među obrazovnim ustanovama, ustanovama za osposobljavanje i mlade te poduzećima, javnim tijelima i organizacijama civilnog društva u različitim gospodarskim i socijalnim sektorima.
- Podrška za reforme politika nudi se u sklopu aktivnosti **KA3** putem razvoja znanja, alata za transparentnost i priznanje, eksperimentiranja s politikama i potpore za različite zainteresirane organizacije.

► **Dodatne informacije** potražite na web-mjestu programa [Erasmus+](#).

3.8. Treći program EU-a u području zdravlja

[Programom EU-a u području zdravlja](#) jamči se zaštita ljudskog zdravlja u sklopu svih politika EU-a, a program podupire države članice u poboljšanju javnog zdravlja i sprječavanju ljudskih bolesti te rizika za fizičko i mentalno zdravlje. Program pridonosi pametnim i uključivim ciljevima u okviru strategije Europa 2020.

Program EU-a u području zdravlja nastoji:

- promicati zdravlje, spriječiti bolesti i stvoriti okruženja koja potiču zdrav stil života
- zaštititi građane od ozbiljnih prekograničnih prijetnji za zdravlje
- pridonijeti razvoju inovativnih, učinkovitih i održivih sustava za zdravstvenu skrb
- uvesti pristup boljoj i sigurnijoj zdravstvenoj skrbi.

[Program EU-a u području zdravlja](#) provodi se putem godišnjih radnih planova u kojima su definirana prioritetna područja i kriteriji za financiranje. Ukupni proračun za treći program EU-a u području zdravlja iznosi 449,4 milijuna eura. Sudjelovanje je otvoreno širokom rasponu organizacija, uključujući institute za istraživanja i sveučilišta, javna tijela, nevladine organizacije i privatne tvrtke.

Fondovi u sklopu programa EU-a u području zdravlja za razdoblje 2014. – 2020. i ESI

fondova za 2014. – 2020. mogu se zajednički koristiti za smanjivanje nejednakosti u sljedećim područjima:

- omogućivanje pristupa boljoj i sigurnijoj zdravstvenoj skrbi
- promicanje inovacija u zdravstvenim istraživanjima i zdravstvenoj skrbi
- povećanje inovacija u intervencijama javnog zdravstva i uslugama zdravstvene skrbi
- razvoj alata za istraživanje radi poboljšanja kvalitete i isplativosti, kao što je procjena zdravstvenih tehnologija (HTA – Health Technology Assessment)
- podrška i promicanje suradnje među državama članicama
- poboljšanje pristupa prekograničnoj medicinskoj skrbi i stručnosti
- podrška zdravstvenim djelatnicima i njihovo usavršavanje
- promicanje zdravlja, sprječavanje bolesti i poticanje zdravih okruženja
- aktivno i zdravo starenje
- zdravlje i sigurnost na radnom mjestu
- bolja pripremljenost i kapaciteti u hitnim zdravstvenim službama i u slučaju ozbiljnih prekograničnih zdravstvenih prijetnji
- sustavi za informacije i znanje o zdravlju
- sustavi i kapaciteti za e-zdravlje.

4. ESI FONDOVI I OSTALI INSTRUMENTI EU-A PO TEMATSKIM CILJEVIMA

Na financiranje projekata odnose se sljedeća opća načela:

- **Pravilo sufinanciranja:** EU sufinancira samo dio projekta. Stoga i kandidat i partneri moraju imati svoje financijske resurse ili resurse trećih strana koji će sudjelovati u troškovima projekta.
- **Pravilo neprofitnosti:** nepovratna sredstva ne smiju rezultirati ostvarivanjem dobiti. Ako je ostvaruju, provest će se financijska analiza jaza radi procjene potrebe za nepovratnim sredstvima i iznosa potencijalnih nepovratnih sredstava.
- **Pravilo neretroaktivnosti:** sufinanciranje je dostupno samo za troškove ostvarene nakon datuma početka projekta navedenog u sporazumu o nepovratnim sredstvima.
- **Pravilo nekumulativnosti:** dopušteno je samo jedno odobrenje nepovratnih sredstava po korisniku.

Svi projekti moraju:

- ostvariti dodanu vrijednost na razini EU-a
- biti inovativni i predlagati originalna rješenja i metodologije
- baviti se europskim prioritetima i politikama.

Načelo nekumulativne dodjele vrijedi samo za nepovratna sredstva EU-a dodijeljena istoj aktivnosti i istom korisniku pod bilo kojom vrstom uprave. Stoga je moguće **kombinirati resurse ESI fondova s ostalim instrumentima EU-a**. Načelo nekumulativnosti dodjele, međutim, ne vrijedi za sredstva iz programa Obzor 2020. i ESI fondova koja se mogu dodijeliti istom projektu i istom korisniku.

Nije dopuštena zamjena nacionalnog/regionalnog ili privatnog sufinanciranja projekata/programa EU-a pod izravnim upravljanjem Komisije ESI fondovima (ni obrnuto).

Pravilo zabrane dvostrukog financiranja: isti troškovi ne mogu se ni pod kojim uvjetima financirati dvaput iz bilo kojeg proračuna.

ESI fondovi djeluju uglavnom na nacionalnim i regionalnim razinama, uz neke iznimke međuteritorijalnih aktivnosti. Programom Obzor 2020. i ostalim programima i instrumentima EU-a obično se centralno upravlja i često se njima financiraju transnacionalni projekti. To znači da se isti korisnik može prijaviti za različite izvore financiranja, za nepovezane ili komplementarne aktivnosti. Prijave će se ocijeniti na temelju vrijednosti u skladu s pravilima svakog izvora financiranja.

U sljedećem se odjeljku navode mogućnosti sinergije i komplementarnosti po tematskom cilju među pet europskih strukturnih i investicijskih fondova i između ESI fondova i ostalih instrumenata financiranja EU-a.

4.1. Tematski cilj 1: jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija

Politike EU-a o istraživanju i inovacijama do 2020. godine navedene su u ključnoj inicijativi strategije Europa 2020 „[Unija inovacija](#)“. Obuhvaćaju pet europskih partnerstva za inovacije u pametnim, socijalnim i ekološkim područjima. Inicijativa obuhvaća i cijeli ciklus inovacija od istraživanja do komercijalizacije.

Države članice trebaju razvijati nacionalne i/ili regionalne „[strategije pametne specijalizacije](#)“ uključivanjem državnih ili regionalnih upravnih tijela i zainteresiranih strana kao što su visokoškolske ustanove, partneri iz gospodarstva i socijalni partneri u postupak poduzetničkog otkrivanja.

Strategije pametne specijalizacije obuhvaćaju:

- „uzlazne aktivnosti“ za pripremu regionalnih sudionika u istraživanju i inovacijama za Obzor 2020.
- „silazne aktivnosti“ za iskorištavanje rezultata istraživanja i inovacija iz programa Obzor 2020. i prethodnih programa, uz osobiti naglasak na stvaranje okruženja pogodnih za inovacije za tvrtke i gospodarstvo, uključujući mala i srednja poduzeća.

Važno je prepoznati prilike za zajedničko financiranje infrastrukture za istraživanje i inovacije, promicati međunarodnu suradnju, provoditi istraživačka vrednovanja, uvesti razmjenu dobrih praksi te osposobljavanje po svim regijama.

TEMATSKI CILJ 1 I ESI FONDOVI

EFRR poboljšava infrastrukturu i kapacitete za istraživanje i inovacije radi razvoja i promicanja centara izvrsnosti te poslovnog ulaganja u istraživanje i inovacije. EFRR razvija i veze između poduzeća, centara za istraživanja i razvoj te sektora visokog obrazovanja, a cilj mu je povećati ulaganja u:

- razvoj proizvoda i usluga
- prijenos tehnologija
- socijalne inovacije
- eko-inovacije
- primjene u javnom sektoru
- poticanje potražnje
- umrežavanje
- klastere i otvorene inovacije putem pametne specijalizacije.

Predviđeno je i ulaganje u pilot-postrojenja, aktivnosti za ranu validaciju proizvoda, napredne mogućnosti proizvodnje te širenje tehnologija opće namjene.

Potencijalni projekti istraživanja i inovacija ocjenjuju se prema mogućem doprinosu gospodarskom razvoju države članice ili regije, kao i prema znanstvenim ili tehnološkim vrijednostima.

ESF potpomaže poslijediplomske studije, usavršavanje znanstvenika, aktivnosti umrežavanja i partnerstva između visokoškolskih ustanova, istraživačkih zavoda i poduzeća.

EPFRR jača veze između poljoprivrede, proizvodnje hrane, šumarstva te istraživanja i inovacija, prijenosa znanja i ulaganja u nove tehnologije, obradu i marketing. Važnu ulogu za poljoprivrednu produktivnost i održivost ima i europsko partnerstvo za inovacije, kojemu je cilj uvesti nove i inovativne prakse u poljoprivredu. EPFRR podupire tehnološki razvoj proizvoda,

prakse i tehnike u poljoprivrednom, poljoprivredno-prehrambenom i šumarskom sektoru. Financira nove klastere i mreže, zajedničke aktivnosti istraživačkih centara i inovativnih tvrtki, kao i tehnološka i primijenjena istraživanja.

TEMATSKI CILJ 1 I OSTALI INSTRUMENTI EU-A

U sklopu ESI fondova istraživačkim ustanovama i tvrtkama često je dostupno financiranje koje im je potrebno da bi mogle poduzeti prve okvirne korake u istraživanju ili razviti neku inovativnu tehnologiju ili proizvod. Uvjeti za dodjelu tih nepovratnih sredstava obično su fleksibilni, osobito u najslabije razvijenim regijama. Time se predmetnim istraživačkim ustanovama ili tvrtkama omogućuje rast do razine na kojoj mogu ući u konkurentnije okruženje programa Obzor 2020.

Ako tijekom projekta u sklopu programa Obzor 2020. bude potrebno financiranje za nastavak aktivnosti ili omogućivanje plasiranja inovacijske ideje na tržište, to možda neće biti moguće zbog vrlo konkurentnog postupka. U tim se situacijama potrebna sredstva za realizaciju ideja mogu nabaviti iz ESI fondova.

Dopušteno je financiranje istog projekta putem nekoliko dodjela nepovratnih sredstava u okviru programa Obzor 2020. i ESI fondova, ali pod uvjetom da pritom nema dvostrukog financiranja jer Obzor 2020. i ESI fondovi ne mogu financirati iste stavke.

Pravo na kombiniranje ESI fondova i programa Obzor 2020. ne ukida obvezu potrebnog nacionalnog/regionalnog/privatnog sufinanciranja.

NJEMAČKI ZNANSTVENI PARK PREPUN IDEJA (FINALIST NATJEČAJA ZA NAGRADU REGIOSTARS 2009.)

Znanstveni park u Golmu, predgrađu Potsdama, osnovan je sredinom 1990-tih, a izrastao je u najveći i najvažniji istraživački centar u Brandenburg. U znanstvenom parku nalaze se tri instituta Max Planck, dva instituta Fraunhofer Gesellschaft, poduzetnički inkubator pod nazivom GO:IN i mnoga druga inovativna poduzeća.

GO:IN osnovan je 2007. i nudi idealne uvjete za poduzetnike početnike – u ponudi su usluge kao što su sobe i oprema za sastanke, marketinška rješenja i stručna obuka. U parku koji je EFRR sufinancirao sa 74,3 milijuna eura radi više od 1300 znanstvenika. Od osnivanja dosad mnogi su zajednički istraživački projekti financirani u okviru raznih okvirnih programa za istraživanja koja financira EU.

► **Više o parku** [Wissenschaftspark Potsdam-Golm](http://Wissenschaftspark-Potsdam-Golm).

ODRŽIVA EUROPSKA MREŽA ZA PROMATRANJE I PRIKUPLJANJE PODATAKA O MORIMA

U sklopu svih okvirnih programa za istraživanje EU-a razvijeni su alati za bolje upravljanje podacima o moru i njihovu distribuciju. To su temelji održive europske mreže za promatranje i prikupljanje podataka o morima (EMODnet – European Marine Observation and Data Network) koja će biti podržana u sklopu izravnog upravljanja EFPR-a. Cilj je mreže prikupiti visokokvalitetne podatke o morima i razviti bazu znanja koju mogu koristiti različite strane, a da se uloženi trud ne mora duplicirati.

► **Više o mreži** [EMODnet](#).

STVARANJE KLASTERA DILJEM EUROPE

Projekt Klasteri povezani diljem Europe (CLOE – Clusters Linked Over Europe) započeo je kao projekt INTERREG koji je olakšao razmjenu iskustava i informacija o uspješnom upravljanju i razvoju klastera između sedam regija. Klasteri su mreže kompatibilnih ili konkurentnih međusobno povezanih tvrtki koje zajednički rade na jačanju gospodarstva u određenom području.

Transnacionalni su se kontakti između klastera nastavili i nakon završetka projekta, a to je bila početna točka za brojne aktivnosti koje su se financirale u okviru sedmog okvirnog programa za istraživanja (FP7) i CIP-a, prethodnika COSME-a.

► **Više o projektu** [CLOE](#).

SURADNJA POTIČE FINANCIRANJE ISTRAŽIVANJA

Regionalna koordinacijska komisija Sjeverne regije u Portu (CCDRN) koja upravlja strukturnim fondovima (EFRR-om i ESF-om) objavila je poziv na dostavu prijedloga radi potpore projektima osmišljenima za jačanje suradnje između sveučilišta i lokalnog gospodarstva u regiji. Jedan od ciljeva projekta bio je lokalnim akterima olakšati prijavu za financiranje u okviru programa FP7.

Uspješan projekt pod nazivom I-CITY, koji je poslalo Sveučilište u Portu, fokusirao se na jačanje ljudskih resursa i aktivnosti usavršavanja te nadopunio projekt „Budući gradovi“, koji je bio usmjeren na poboljšanje, opremu, infrastrukturu i međunarodnu razmjenu. Suradnja između ta dva projekta omogućila je sveučilištu da zaposli više znanstvenika nego što bi moglo samo uz nepovratna sredstva iz programa FP7. Oba su projekta radila zajedno, što im je povećalo mogućnost primjene i pokretanja platforme za testiranje korištene za mjerenje rezultata istraživanja u sklopu programa Budući gradovi.

Regionalna komisija za koordinaciju u Kompetencijski centar za Buduće gradove unijela je vidljivost, što je u konačnici privuklo još gospodarskih partnera i projektu pridobilo potporu općinskih tijela i lokalnih zajednica. Politička potpora te vrste, zajedno uz strukturne fondove, bila je ključna za postizanje ciljeva projekta.

Nadalje, nakon što je Sveučilište u Portu primilo nepovratna sredstva iz programa FP7, postalo je jasno da će istraživački potencijal sveučilišta imati snažan međunarodni i gospodarski utjecaj.

To je Regionalnu komisiju za koordinaciju motiviralo da rezultate navede u dokumentu o strategiji pametne specijalizacije koji je predstavljen Europskoj komisiji za razdoblje 2014. – 2020.

► **Dodatne informacije o tim zajedničkim inicijativama.**

Cilj je [Europskog instituta za inovacije i tehnologiju](#) (EIT – European Institute of Innovation and Technology) poboljšati mogućnosti stvaranja inovacija u Europi. EIT ima proračun od 2,7 milijarde eura u sklopu programa Obzor 2020. i financira **zajednice znanja i inovacija (ZZI)**.

ZZI je iznimno autonomno partnerstvo vrhunskih obrazovnih ustanova, istraživačkih organizacija, tvrtki i ostalih zainteresiranih strana u postupku inovacija.

ZZI-ovi provode širok raspon aktivnosti, uključujući programe usavršavanja i obrazovanja, projekte inovacija i poslovne inkubatore.

ZZI-ovi za „aktivnosti dodane vrijednosti“ primaju i do 100 % financiranja iz EIT-a, no ne i za „komplementarne aktivnosti“. Stoga ZZI mora pronaći alternativne izvore financiranja za te aktivnosti. To mogu biti ESI fondovi i aktivnosti vezane uz istraživanja, razvoj i inovacije u okviru programa Obzor 2020.

2010. godine osnovana su tri ZZI-ja:

- ZZI za klimu: prilagodba klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje
- IKT laboratoriji EIT-a: informacijske i komunikacijske tehnologije
- ZZI za inovativnu energiju: održiva energija.

Uz njih postoje i još dva nova ZZI-ja koja se bave sljedećim područjima:

- inovacije za zdrav život i aktivno starenje
- sirovine: održivo istraživanje, vađenje, obrada, recikliranje i zamjena.

2016. godine osnovat će se dva dodatna ZZI-ja:

- hrana za budućnost
- proizvodnja dodane vrijednosti.

Osim toga, 2018. osnovat će se i ZZI na području:

- urbane mobilnosti.

► Korisne veze

Portal za sudionike internetski je portal za sve uključene u programe za istraživanja i inovacije EU-a. Portal potencijalnim korisnicima nudi skup usluga koje će im olakšati sudjelovanje u programima i pojednostavniti interakciju s Komisijom. Potencijalnim se korisnicima preporučuje [registracija](#) za portal da bi u potpunosti iskoristili sve njegove [usluge](#).

[Ideal-IST](#) instrument je za traženje partnera.

Smjernice za zakonodavce i provedbena tijela pod nazivom [„Omogućavanje sinergija između europskih strukturnih i investicijskih fondova, programa Obzor 2020. i ostalih programa Unije vezanih uz istraživanje, inovacije i konkurentnost“](#) detaljno ispituju koncept sinergija među programima radi oblikovanja strategija pametne specijalizacije. U njima se detaljno navode mogućnosti financiranja i razni scenariji financiranja.

4.2. Tematski cilj 2: poboljšanje dostupnosti, korištenja i kvalitete informacijsko-komunikacijskih tehnologija

Dostupnost širokopojasnog interneta velike brzine i pristup infrastrukturi za digitalne usluge temeljne su sastavnice modernog jedinstvenog tržišta koje tvrtkama omogućuju komunikaciju, pristup uslugama i rast.

Inicijativa „[Digitalna agenda za Europu](#)“ dio je stupa „pametnog rasta“ strategije Europa 2020. Cilj joj je potaknuti europsko gospodarstvo i europskim građanima i tvrtkama omogućiti da na najbolji mogući način iskoriste digitalne tehnologije. Ciljevi obuhvaćaju sljedeće:

- stvaranje jedinstvenog digitalnog tržišta, uključujući razvoj mrežnog sadržaja, rješenja za e-trgovinu i korištenje e-potpisa
- međuoperabilnost IKT usluga
- brz i iznimno brz pristup internetu pristupne mreže sljedeće generacije radi dostizanja ciljeva EU-a za pristup internetu velike brzine
- istraživanja i inovacije u području IKT-a
- prednosti koje omogućuje IKT, kao što su e-vlada, e-zdravlje i e-javna nabava.

TEMATSKI CILJ 2 I ESI FONDOVI

EFRR pomaže pri:

- razvoju IKT proizvoda i usluga
- širenju širokopojasne mreže i uvođenju mreža velike brzine
- prihvaćanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo

- jačanju primjene IKT-a u svrhu e-trgovine, e-vlade, e-učenje, e-uključivanje, e-kulture i e-zdravlja.

ESF podupire

- razvoj vještina i sposobnosti iz područja IKT-a potrebnih za rad i IKT u javnoj upravi
- financira bolji pristup, korištenje i kvalitetu informacijsko-komunikacijskih tehnologija putem digitalnog opismenjavanja, e-učenja, e-uključivanja, e-vještina i poduzetničkih vještina.

EPFRR pomaže pri poboljšanju širokopojasne mreže i razvoju informacijsko-komunikacijske tehnologije u ruralnim područjima. Konkretno financira:

- ulaganja u infrastrukturu
- IT usluge i IT tvrtke u ruralnim područjima
- tehnološke inovacije u poljoprivredi i šumarstvu
- IT sustave u poljoprivredno-prehrambenoj industriji
- klastere i mreže
- strukovno osposobljavanje u području IKT-a i ponudu posebnih savjetodavnih usluga iz područja IKT-u za ruralna mala i srednja poduzeća i poljoprivrednike
- primjene IKT-a za e-vladu, e-uključivanje, e-učenje, e-kulturu, e-trgovinu itd.

TEMATSKI CILJ 2 I OSTALI INSTRUMENTI EU-A

Prioritetne mreže EU-a financiraju se putem **Instrumenta za povezivanje Europe (CEF-a) dok EFRR i EPFRR podupiru komplementarnu lokalnu i regionalnu infrastrukturu**. U skladu s načelom nekumulativnosti nije moguće kombiniranje više nepovratnih sredstava za isti projekt.

CEF i Europska investicijska banka (EIB) nude **financiranje pokretanja projekta i tehničku pomoć** za ograničeni broj inicijativa vezanih uz širokopojasnu mrežu. Projekti koji žele iskoristiti sredstva iz CEF-a morat će predstaviti vrhunska tehnološka rješenja i inovativne poslovne modele ili rješenja koja se mogu jednostavno replicirati. **Financijski instrumenti u okviru CEF-a mogu se kombinirati s nepovratnim sredstvima iz ostalih izvora EU-a.**

Pri odabiru najprikladnijeg instrumenta financiranja u obzir se uzimaju potencijal projekta za stvaranje prihoda i razina rizika.

Informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT) može se pronaći u mnogim područjima programa **Obzor 2020**. Zbog toga su sastavljene smjernice koje potencijalnim projektima olakšavaju pronalaženje teme povezane s IKT-om u programu Obzor 2020., a nalaze se na web-mjestu [digitalne agende za Europu](#).

ŠKOTSKO SVEUČILIŠTE KOMBINIRA EFRR, ESF I SREDSTVA EU-A ZA ISTRAŽIVANJE

U prethodnim programskim razdobljima EFRR je pridonio jačanju kapaciteta za istraživanje i IT infrastrukture sveučilišta University of the Highlands & Islands (UHI) dok je financiranje iz ESF-a bilo ključno za razvoj materijala za kolegije i kurikula za neklasične studente.

Akcelerator za znanje i inovacije u istraživanju energije mora (MERIKA – Marine Energy Research Innovation and Knowledge Accelerator) ambiciozna je inicijativa sveučilišta UHI koja je nastavno osoblje iz područja znanosti, medicine i strojarstva pretvorila u referentni centar za istraživanja i inovacije na području energije mora. Projekt MERIKA financiran je iz sedmog okvirnog program za istraživanja, prethodnika programa Obzor 2020., a traje od 2014. do 2017. godine.

3. cilj **programa EU-a u području zdravlja**, koji se bavi inovativnim, učinkovitim i održivim sustavima zdravstvene skrbi, uključuje potporu za sustave i kapacitete e-zdravlja.

► Korisne veze

Sredstvima EU-a dostupnima za teme i projekte vezane uz **Digitalnu agendu** može se izravno pristupiti putem web-mjesta [Digitalna agenda za Europu](#).

Povezane zajednice inicijativa je Komisije za potporu regijama i gradovima prilikom razvoja širokopojasnih mreža. Inicijativa pomaže brojnim inovativnim pilot-projektima implementaciju širokopojasnih mreža velike brzine koje se mogu replicirati diljem EU-a. Potencijalni korisnici mogu [poslati ideje](#). Detaljne informacije možete zatražiti i slanjem poruke na adresu e-pošte EC-CONNECTED-COMMUNITIES@ec.europa.eu.

Europski portal za širokopojasni internet informativna je platforma za zainteresirane strane koja nudi informacije o projektima vezanima uz širokopojasni internet, strategijama i akcijskim planovima za svaku državu članicu. Potencijalni se korisnici mogu registrirati na [portalu za širokopojasni internet](#).

4.3. Tematski cilj 3: jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (MSP-ova), poljoprivrednog sektora (za EPFRR) te sektora ribarstva i akvakulture (za EFPR)

Kohezijska je politika ključna za razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Kao što je navedeno u strategiji Europa 2020, omogućivanje potpunog pristupa zajmovima malim i srednjim poduzećima od ključne je važnosti za poticanje inovacija i dugotrajnu stabilnost unutar EU-a.

2. stup Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP-a) drugi je instrument za potporu razvoja malog i srednjeg poduzetništva, osobito u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima.

TEMATSKI CILJ 3 I ESI FONDOVI

EFRR poduzetništvu nudi:

- financiranje poslovnih inkubatora
- razvoj novih poslovnih modela za MSP-ove
- potporu pri stvaranju i proširenju naprednih mogućnosti razvoja proizvoda i usluga
- pomoć MSP-ovima pri širenju na regionalna, nacionalna i međunarodna tržišta
- uključivanje u proces inovacija.

ESF potiče samozapošljavanje i stvaranje inovativnih MSP-ova. Osim toga, bavi se i sljedećim aktivnostima:

- poduzetnicima i zaposlenicima olakšava prilagodbu na promjene
- promiče socijalna poduzeća i socijalnu ekonomiju
- jača konkurentnost MSP-ova promicanjem prilagodljivosti poduzeća i radnika

- podupire tijela koja nude strukovno osposobljavanje i obrazovanje.

EPFRR financira sve poljoprivredne sektore, šumarska poduzeća, kao i ruralna mikro-poduzeća i mala poduzeća. To postiže na sljedeći način:

- poticanjem suradnje između različitih poduzeća i zainteresiranih strana, mreža i klastera
- stimuliranjem inovacija u poljoprivredi putem europskog partnerstva za inovacije za produktivnost i održivost poljoprivrede
- poticanjem MSP-ova na prilagodbu klimatskim promjenama kroz razne vrste ciljane potpore, uključujući savjetodavne usluge o okolišu.

EFPR povećava konkurentnost MSP-ova u sektoru ribarstva i akvakulture. Sredstva se nude u svrhu jačanja tehnološkog razvoja i inovacija u sljedećim područjima:

- energetska učinkovitost i prijenos znanja
- savjetodavne usluge o poslovnim i marketinškim strategijama, kao i ekološkoj održivosti
- partnerstva između ribara i znanstvenika
- diversifikacija i poboljšanje sigurnosti i uvjeta rada na ribarskim plovilima.

Kad se tvrtkama, uključujući MSP-ove, nudi financiranje putem [financijskih instrumenata](#), takva će potpora potaknuti osnivanje novih poduzeća, i to na sljedeći način:

- ponudom kapitala za pokretanje projekata, nove poduzetnike i širenje poslovanja
- ponudom kapitala za jačanje tvrtke ili za nove projekte
- pomaganjem tvrtkama pri ulasku na nova tržišta.

Potpore može obuhvaćati ulaganje u materijalnu i nematerijalnu imovinu, kao i u obrtni kapital u skladu s pravilima države članice EU-a vezanima uz financijsku pomoć. Može obuhvaćati i troškove povezane s prijenosom vlasničkih prava, pod uvjetom da se takvi prijenosi događaju između neovisnih ulagača.

TEMATSKI CILJ 3 I OSTALI INSTRUMENTI EU-A

Mala i srednja poduzeća potiču se na korištenje sredstava iz [COSME-a](#) i programa [Kreativna Europa](#).

Mala i srednja poduzeća potiče se i na sudjelovanje u cijelom **programu Obzor 2020.**, a osobito u komponenti **industrijsko vodstvo**:

Aktivnosti u sklopu komponente Vodstvo u razvojnim i industrijskim tehnologijama (LEIT) usmjerene su prema IKT-u, nanotehnologijama, naprednim materijalima, biotehnologiji, proizvodnji i svemiru.

Pristup rizičnom financiranju potiče privatno financiranje i poduzetnički kapital. U okviru komponente „Pristup rizičnom financiranju“ Obzor 2020. tvrtkama i drugim vrstama organizacija koje se bave istraživanjima i inovacijama olakšat će pristup zajmovima, jamstvima, protujamstvima te hibridnom, mezaninskom financiranju i financiranju dioničkim kapitalom.

Inovacije u malim i srednjim poduzećima komplementarna je komponenta ESI fondova s pogledom na budućnost, a uključuje **instrument za mala i srednja poduzeća**, potporu **inicijativi EUREKA/Eurostars** za financiranje transnacionalnih projekata suradnje malih i srednjih poduzeća koja se intenzivno bave istraživanjima te raznih aktivnosti s ciljem razvoja i pružanja boljih usluga potpore za inovacije malim i srednjim poduzećima.

S oko 3 milijarde eura za razdoblje 2014. – 2020., **Instrument za mala i srednja poduzeća** MSP-ovima olakšava razvoj revolucionarnih inovativnih ideja koje su spremne za komercijalizaciju na globalnom tržištu. Aktivnosti koje se mogu financirati i pozivi na dostavu prijedloga navedeni su u [radnom programu](#) za razdoblje 2014. – 2015.

Financijski instrumenti programa Obzor 2020. funkcioniraju zajedno s onima u okviru COSME-a Dodatne informacije o bankama i fondovima koji nude [rizično financiranje uz potporu EU-a](#).

[Europska investicijska banka \(EIB\)](#) i [Europski investicijski fond \(EIF\)](#) igraju važnu ulogu u implementaciji svakog financijskog instrumenta u ime Komisije i u suradnji s njom.

[Izvršnu agenciju za mala i srednja poduzeća \(EASME – Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises\)](#) osnovala je Komisija radi upravljanja nekolicinom programa EU-a, uključujući COSME, Europsku poduzetničku mrežu (EEN – Enterprise Europe Network) i dio programa Obzor 2020. – osobito Inovacije u malim i srednjim poduzećima i Vodstvo u razvojnim i industrijskim tehnologijama.

Kreativna Europa: Komunikacija Komisije o strategiji Europa 2020 naglašava da EU mora ponuditi privlačnije okvirne uvjete za inovacije i kreativnost. Kulturni i kreativni sektor stoga su izvor inovativnih ideja koje se mogu pretvoriti u proizvode i usluge, što u konačnici može potaknuti rast i otvoriti radna mjesta te odgovoriti na društvene promjene. Da bi se tim sektorima olakšalo iskorištavanje punog gospodarskog potencijala, potrebno je poboljšati pristup financiranju – navodi se u komunikaciji. **Instrument jamstava za kulturni i kreativni sektor**, koji će se uvesti 2016. godine, odgovor je na te potrebe i, zahvaljujući efektu umnožavanja, trebao bi generirati do 750 milijuna eura¹³ za mala **poduzeća koja djeluju** u ta dva sektora.

Nema iznimke u načelu nekumulativnosti u odredbama za Kreativnu Europu i COSME¹⁴. Financijski se instrumenti, međutim, mogu kombinirati s nepovratnim sredstvima, subvencioniranjem kamatne stope i jamstvenih naknada.

► Dodatne informacije

Nova verzija [alata za registraciju kandidata](#) koja je izdana 28. veljače 2014. sadrži upitnik radi utvrđivanja je li organizacija MSP u skladu s Preporukom EU-a 2003/361/EC i je li kvalificirana za prijavu za financiranje u okviru određenih aktivnosti programa Obzor 2020.

13 Ukupan iznos jamstva, uključujući dio koji financiraju financijske institucije.

14 Imajte na umu da Članak 10(2) Uredbe o COSME-u dopušta sljedeće: „Mreža se također može koristiti za pružanje usluga u ime drugih programa Unije, poput programa Obzor 2020., uključujući posebne savjetodavne usluge kojima se potiče sudjelovanje MSP-ova u drugim programima Unije.“ Ciljevi operativnih planova mogu obuhvaćati i neke usluge koje Europska poduzetnička mreža pruža izravno MSP-ovima, pa je stoga moguće da se te usluge odvoje i podupru nepovratnim sredstvima iz ESI fondovima i pod uvjetima ESI fondova.

4.4. Tematski cilj 4: podrška za prijelaz na gospodarstvo s malim udjelom ugljika u svim sektorima

Od fondova EFRR, KF i EPFRR očekuje se ubrzanje provedbe zakonodavstva EU-u na području obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti. Uredba o zajedničkim odredbama koja se odnosi na ESI fondove od država članica traži da navedu informacija o tome kako će se boriti protiv klimatskih promjena. To je u skladu s ciljem EU-a da 20 % svog proračuna dodijeli smanjenju utjecaja klimatskih promjena.

TEMATSKI CILJ 4 I ESI FONDOVI

I **EFRR** i **KF** usmjereni su na:

- energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije
- visoko učinkovitu kogeneraciju
- pametnu distribucijsku mrežu i integrirane akcijske planove za mali udio ugljika i održivu energiju u urbanim područjima.

EFRR uz to podupire i istraživanja te inovacije u tehnologijama s malim udjelom ugljika.

EFRR podupire obnovu građevina u ruralnim naseljima ili blizu njih – time bi se trebala povećati energetska učinkovitost, smanjiti troškovi, stvoriti radna mjesta i privući ulaganja. Predviđena su ulaganja u proizvodnju na farmama i obnovljivih izvora energije u ruralnim područjima.

EFPR povećava energetske učinkovitost na ribarskim plovilima ulaganjem u opremu i uvođenjem provjera energetske učinkovitosti te drugih shema. Potpora je dostupna i za povećanje učinkovitosti resursa u akvakulturi.

Prijelaz na gospodarstvo s malim udjelom ugljika zahtijeva i nove vještine u sektoru građevinarstva. Tu **ESF** može ponuditi osposobljavanje i obrazovanje te pružiti mehanizme koji će odgovarati potražnji i ponudi ekoloških vještina.

IZOBRAZBA ZA ODRŽIVU BUDUĆNOST

Uz više od 800 000 funti iz ESF-a u Velikoj Britaniji od kolovoza 2009. do srpnja 2012. provodio se projekt Greenways to Work. Projekt je organizirao obuku za recikliranje, obnovljivu tehnologiju i energetske učinkovitost.

Jedan je od ciljeva projekta bio smanjenje takozvane nedostatnosti goriva za korisnike socijalnog stanovanja. Projekt je omogućio obuku osoblja i socijalnih radnika na terenu koji su tako stekli vještine potrebne za savjetovanje stanara o tome kako u svojim domovima uštedjeti gorivo.

Obuka je bila dostupna i lokalnim građevinskim i vodoinstalaterskim tvrtkama, a podučavale su se tehnike ugradnje fotonaoponskih ćelija, kućnih toplinskih pumpi i solarno-termalnih vodenih sustava. Kad prođu obuku, ti bi radnici mogli pomoći svojim korisnicima u nabavljanju besplatnih vladinih nepovratnih sredstava za ugradnju opreme koja štedi energiju.

Projekt je tekao istovremeno s programom EFRR-a namijenjenom poboljšanju izolacije kućanstava u zapadnoj Cumbriji. Financiranje je potaknulo i instruktore na razvijanje i pokretanje vlastitih relevantnih tečajeva.

Na sličan bi se način mogla koristiti i kombinacija sredstava fondova **EFRR** i **EPFRR** radi razvoja obnovljivih izvora energije. Primjeri za to obuhvaćaju ugradnju bojlera koji koriste biomasu ili drvene strugotine te poticanje poljoprivrede koja se temelji na preradi biomase.

POTICANJE UZGOJA ENERGETSKIH ŽITARICA

Energetske žitarice alternativa su fosilnim gorivima i mogu pridonijeti ciljevima EU-a kad je riječ o ublažavanju posljedica klimatskih promjena. U francuskom gradu Sud du Pays de Saint-Brieucu lokalna akcijska grupa, pod pokroviteljstvom EPFRR-a, potaknula je poljoprivrednike da energetske žitarice vide kao zelenu priliku za proširenje opsega svog poslovanja.

Na taj je način jedan od poljoprivrednika dobio financijska sredstva za testiranje potencijala biljke miscanthus kao biogoriva i dobiveni rezultati vrlo su obećavajući. „Za razliku od ostalih usjeva, miscanthus je mnogo lakše uzgojiti. Svake godine jedan hektar ove energetske žitarice može apsorbirati oko 36 tona ugljikova dioksida. Može se koristiti u obliku strugotina ili peleta za grijanje ili pretvoriti u etanol“, objašnjava.

TEMATSKI CILJ 4 I OSTALI INSTRUMENTI EU-A

Potprogram za klimatsku akciju programa LIFE financira projekte čiji je cilj ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba njima te upravljanje klimom i informiranje.

Nekoliko je područja u kojima ESI fondovi i LIFE mogu surađivati:

- **Integrirani projekti** za koje je potrebna kombinacija nepovratnih sredstava iz programa LIFE i ostalih izvora financiranja, a cilj im je provesti regionalne, više-regionalne ili nacionalne planove ili strategije u skladu s klimatskom politikom ili zakonodavstvom EU-a.
- **Uzastopni projekti** u kojima bi LIFE mogao podržati razne pilot-projekte iz područja energetske učinkovitosti. Ti bi se projekti mogli razviti i replicirati ulaganjima iz ESI fondova ili proširiti putem transnacionalnih mreža ESI fondova.
- ESI fondovi mogli bi podržati **inovativne projekte** financirane u sklopu programa LIFE radi podrške aktivnostima evaluacije i diseminacije.

Društveni izazov programa Obzor 2020. pod nazivom „Sigurna, čista i učinkovita energija“ želi povećati konkurentnost energetske sustava kroz sedam specifičnih istraživačkih područja:

- smanjenje potrošnje energije i ugljičnih otisaka
- ekonomičniju električnu opskrbu s malim udjelom ugljika
- alternativna goriva i mobilne izvore energije
- jedinstvenu europsku pametnu električnu mrežu
- nova znanja i tehnologije
- opširan način odlučivanja i javno djelovanje
- tržišno prihvaćanje inovacija u polju energetike i IKT-a.

Društveni izazov programa Obzor 2020. pod nazivom „Pametna, zelena i integrirani promet“ podržava razvoj učinkovitog prometa koji troši manje resursa i ne zagađuje okoliš te globalnog vodstva u europskom prometnom sektoru. Potiče bolju mobilnost, manje gužvi i veću razinu sigurnosti.

Zajednički projekti pod pokroviteljstvom ESI fondova i programa Obzor 2020. mogli bi pokrivati različita područja, uključujući:

- tržišno prihvaćanje energetske inovacije kad je riječ o projektima vezanima uz provedbu energetske politike
- pripreme za ulaganja
- izgradnju kapaciteta
- pridobivanje javne podrške
- financiranje inicijatora projekata kao što su istraživački centri.

Sredstva programa Obzor 2020. namijenjena aktivnostima komercijalizacije moguće je kombinirati sa sredstvima ESF-a namijenjenima obrazovanju i stjecanju „zelenih vještina“.

ESF PODRŽAVA ZELENE POSLOVE U RUMUNJSKOJ

Rumunjske tvrtke surađuju na projektima pod pokroviteljstvom ESF-a namijenjenima osobama koje su ostale bez posla u energetske sektoru. Stotinjak nezaposlenih ljudi u jugoistočnoj Rumunjskoj dobilo je priliku iskoristiti prednosti projekta „Od restrukturiranja do zaposlenja“. Zbog svojih su kvalifikacija i iskustva bili odličan izbor za rad u novom sektoru obnovljivih izvora energije. Prepoznate su prilike u sektoru, a tražiteljima posla omogućen je razvoj dodatnih vještina potrebnih za pronalazak zaposlenja u toj industriji.

ESI fondovi mogu osigurati i sredstva potrebna za održavanje ili komercijalizaciju projekata u sklopu programa Obzor 2020., što dokazuje i sljedeći primjer.

EPFRR PODRŽAVA RURALNU INOVACIJU U POLJU ZELENE TEHNOLOGIJE

Podrška ruralnoj inovaciji temelj je ruralnog razvoja. Primjer prednosti takve podrške jest i farma svinja u Francuskoj na kojoj je, u sklopu projekta LEADER, poboljšana energetska učinkovitost prostora za životinje. Stvoren je inovativni sustav za gnojivo koji smanjuje razinu amonijaka, a time i potrebu za pročišćavanjem zraka. Ugrađena je i dobra izolacija radi daljnjeg smanjenja utjecaja zgrade na okoliš. Time je ostvarena ušteda energije od 99,6 % za grijanje te 75 % za ventilaciju.

CEF za energiju i ESI fondovi komplementarni su programi jer CEF podržava energetske infrastrukture, a EFRR, KF i EPFRR mogu financirati pametne mreže za distribuciju električne energije.

4.5. Tematski cilj 5: poticanje prilagodbe klimatskim promjenama, prevencija rizika i upravljanje njime

TEMATSKI CILJ 5 I ESI FONDOVI

EFRR i **KF** fokusirani su na razvojne strategije i akcijske planove vezane uz prilagodbu klimatskim promjenama i prevenciju rizika na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Pomažu i u razvoju alata i ulaganja u sustave za upravljanje u kriznim situacijama.

EPFRR podržava sljedeće:

- održivo upravljanje vodenim sustavima
- poboljšano upravljanje tlom
- održavanje genetičke raznolikosti.

ESF može sudjelovati u aktivnostima iz tog područja kroz ciljanu edukaciju, obuku i usavršavanje radne snage kad je riječ o prevenciji rizika, upravljanju njime te prilagodbi na klimatske promjene.

Sredstva iz fondova moguće je i kombinirati na različitim projektima koji obuhvaćaju sljedeće:

- ublažavanje klimatskih promjena
- zaštitu okoliša i učinkovito korištenje resursa
- inovaciju i tehnološki razvoj radi prilagodbe klimatskim promjenama
- podršku tvrtkama koje se uključe u mjere prilagodbe i razvoj tehnologije
- aktivnosti za smanjenje onečišćenja voda uzrokovanih poljoprivredom.

TEMATSKI CILJ 5 I OSTALI INSTRUMENTI EU-A

Potprogram za klimatsku akciju programa LIFE podržava projekte u području ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe njima te upravljanja klimom i informiranja.

Za taj su tematski cilj relevantna tri „društvena izazova“ u sklopu programa **Obzor 2020.**:

- dostupnost hrane, održiva poljoprivreda i šumarstvo, pomorstvo, istraživanje morskih i kopnenih voda te bioekonomija
- klimatske akcije, okoliš, učinkovito korištenje resursa i sirovine
- sigurna društva – zaštita slobode i sigurnosti Europe i njezinih građana.

Financijski instrument za civilnu zaštitu namijenjen je kao podrška i dodatak naprima koje države članice ulažu u zaštitu ljudi, okoliša i vlasništva, uključujući kulturnu baštinu, slučajeve prirodne katastrofe i one koje je uzrokovao čovjek, terorističke činove i tehnološke, radiološke i ekološke nesreće. Proračun programa iznosi 368 milijuna eura. Radni programi i informacije o godišnjim pozivima na dostavu prijedloga objavljeni su na Komisijinu web-mjestu [Humanitarna pomoć i civilna zaštita](#).

Financijski instrument za civilnu zaštitu odnosi se, između ostalog, na prevenciju katastrofa te studije i projekte o pripremljenosti, a to su područja intervencije koja najbolje nadopunjavaju projekte kohezijske politike, uključujući:

- **projekte prevencije** namijenjene postizanju veće razine zaštite i otpornosti na katastrofe sprječavajući ili umanjujući njihove posljedice

- **projekte pripravnosti** koji jačaju svijest profesionalaca i volontera civilne zaštite i zaštite od onečišćenja mora te poboljšavaju pripravnost.

Potencijalni projekti mogu se baviti:

- istraživanjem, dizajniranjem, razvojem, testiranjem i provedbom inovativnih praksi
- ocjenjivanjem i poboljšavanjem postojećih praksi
- razvojem općih smjernica
- radom na prepoznavanju i širenju najboljih praksi putem transnacionalne suradnje.

Rad tih projekata mogao bi se u tim slučajevima uklopiti u okvir ESI fondova.

NOVE TEHNOLOGIJE OMOGUĆUJE EKOLOŠKI PRISTUP ZAŠTITI OD POPLAVA

Nove tehnologije već poboljšavaju ekološke karakteristike klasičnih nasipa u Njemačkoj. EPFRR-ov projekt u dolini Rajne koji koristi takvu tehnologiju pokazuje kako se fondovi EU-a za ruralni razvoj mogu iskoristiti za ekološki pristup uslugama za zaštitu od poplava.

U sklopu tog projekta u program ruralnog razvoja uključena je i konkretna pomoć za radove vezane uz zaštitu od poplava. Sredstva EPFRR-a omogućila su bržu provedbu programa izgradnje zaštite od poplava, a to je podrazumijevalo rehabilitaciju postojećih nasipa, izgradnju novih te izgradnju struktura za zadržavanje poplavnih voda, kao što su polderi.

Sredstva su korištena i za premještanje nasipa jer mjere nisu predviđene samo za zaštitu od poplava, već i za poboljšanje ekosustava. Mjere za nadogradnju nasipa sada obavezno obuhvaćaju i mogućnost njihova premještanja, primjerice da bi se stvorila dodatna močvarna područja.

Fond solidarnosti Europske unije (FSEU) osnovan je 2002. kao reakcija na veće prirodne katastrofe te kao izraz solidarnosti Europe s njezinim regijama. Od njegova su se osnutka sredstva koristila tijekom različitih katastrofa kao što su poplave, šumski požari, potresi, oluje i suša. FSEU dodatak je na javne izdatke države članice za osnovne hitne intervencije u četirima glavnim područjima:

- žurna obnova infrastrukture
- privremen smještaj i službe za hitnu pomoć
- žurno osiguranje infrastrukture za prevenciju i mjera zaštite kulturne baštine
- čišćenje područja pogođenih katastrofom, uključujući i prirodna područja.

Fond je ograničen na štete koje ne pokriva osiguranje te ne nadoknađuje osobne gubitke. Dugotrajne aktivnosti – primjerice trajna obnova, ponovni ekonomski razvoj i prevencija – ne mogu dobiti sredstva iz FSEU-a, ali se mogu kvalificirati za pomoć u sklopu ESI fondova.

► **Dodatne informacije potražite na [webmjestu Fonda solidarnosti Europske unije](#).**

4.6. Tematski cilj 6: očuvanje i zaštita okoliša te promicanje učinkovitosti resursa

TEMATSKI CILJ 6 I ESI FONDOVI

EFRR i **KF** ulažu u učinkovit vodoopskrbni sustav, pogone za pročišćenje i ponovnu upotrebu otpadnih voda te u gospodarenje otpadom i zelenu infrastrukturu. Ulažu i u aktivnosti namijenjene smanjenju onečišćenja zraka uzrokovanog prometom, poboljšanje infrastrukture javnog prijevoza i poticanje alternativnih oblika prometa.

EFRR zasebno podržava ulaganja koja potiču diversifikaciju lokalnih gospodarstava kroz zaštitu i promidžbu kulturne baštine i krajolika. Financira i održiv i integriran urbani razvoj kroz održiv sustav urbane odvodnje, mjere pozemljavanja te rehabilitaciju kontaminiranih područja i kulturne infrastrukture.

EPFRR podržava obnovu, očuvanje i poboljšanje biološke raznolikosti, uključujući i područja pod zaštitom programa Natura 2000 te poljoprivredne sustave s velikom prirodnom vrijednošću. Štiti i europske krajolike tako što promiče ekološke poljoprivredne metode kao što su sljedeće:

- organski uzgoj
- uvođenje zona za divljač u šumskim i poljoprivrednim područjima

- odobravanje povrata sredstava poljoprivrednicima i vlasnicima šuma za troškove nastale u područjima pod zaštitom programa Natura 2000 obilježenima kao koridori za divljač
- učinkovitije korištenje vodnih resursa u poljoprivredi
- uvođenje mjera za poboljšanje kvalitete vode i tla.

EFPR podržava prijelaz na ekološki održivo ribarstvo. Time se osigurava ravnoteža između ribolovnog kapaciteta i dostupnih ribolovnih resursa, a izbjegava se neželjen izlov. Fond ulaže i u ekoinovacije koje smanjuju utjecaj ribolova i akvakulture na okoliš. Novac je dostupan i za akvakulturne projekte koji promiču visoku razinu zaštite okoliša i omogućuje ekološke usluge. EFPR promiče veću usklađenost sa zajedničkom ribarskom politikom, poboljšani nadzor nad ribarskom industrijom te bolje prikupljanje znanstvenih podataka i upravljanje njima radi procjene biološkog stanja ribljeg fonda. Podržava i Okvirnu direktivu o morskoj strategiji kojom se želi postići „dobro ekološko stanje“ svih morskih voda EU-u do 2020.

ESF može pridonijeti tom tematskom cilju boljom edukacijom i obukom znanstvenika, studenata, nastavnika i nezaposlenih osoba radi poboljšanja njihovih ekoloških vještina i kvalifikacija. ESF može pomoći u stvaranju novih radnih mjesta u sektoru zaštite okoliša i turizma. **EPFRR** i **EFPR** sadrže i dodatne izvore financiranja razvoja vještina u sektoru poljoprivrede i ribarstva.

ZAŠTITA ZELENOG POJASA OKO VITORIJE

Zeleni pojas Vitorije u Španjolskoj sastoji se od skupine parkova i područja velike ekološke vrijednosti koji okružuju grad. Pojas djeluje kao tampon-zona, tzv. „zeleni pluća“ između urbanog dijela i okolnih ruralnih područja. Projekt sadrži rješenje za obnovu i očuvanje uništenih područja velike ekološke vrijednosti i pomaže u izgradnji potrebnih objekata za vanjsku rekreaciju.

inicijativa poboljšava vještine potrebne za povećanje biološke raznolikosti i otvara radna mjesta pomoću tečajeva o održavanju zelenih površina, organskoj hortikulturi i vrtlarstvu te oblikovanju okoliša namijenjenih dugotrajno nezaposlenim osobama. Projekt osim sredstava KF-a koristi i novac iz ESF-a za obuku i istraživačke programe namijenjene učinkovitim upravljanju zelenim pojasom.

► **Više** o zelenom pojasu Vitorije.

TEMATSKI CILJ 6 I OSTALI INSTRUMENTI EU-A

ESI fondovi i potprogram programa **LIFE namijenjen zaštiti okoliša** odlično zajednički funkcioniraju jer dijele slične krajnje ciljeve zaštite okoliša i učinkovitog korištenja resursa. Potprogram za zaštitu okoliša programa LIFE podržava projekte čiji je cilj zaštita okoliša i učinkovito korištenje resursa, upravljanje prirodom, biološkom raznolikošću i okolišem te informiranje.

EFRR, KF i LIFE u sklopu prioritetnog područja „Okoliš i učinkovitost resursa“ mogu podržavati ulaganja u sektor gospodarenja otpadom i vodama radi promicanja učinkovitog korištenja resursa. Mogu i zajednički financirati projekte namijenjene zaštiti biološke raznolikosti i prirodne baštine.

Moguća je i kombinacija dvaju izvora financiranja kroz organizaciju istovremenih projekata na određenom mjestu uz financiranje iz programa LIFE. U nastavku slijedi nekoliko projekata iz programa LIFE koji su iskoristili mogućnost kombiniranja komplementarnih fondova.

IZ LAPONIJE

Projekt u središnjoj Laponiji potaknuo je ekološki i rekreativni turizam u pet najvećih zaštićenih područja u regiji. Projekt je kombinirao sredstva iz programa LIFE+ i EFRR-a radi izgradnje potrebne turističke infrastrukture, primjerice planinarskih staza i promatračnica za ptice. I drugi su projekti po istom principu kombinirali izvore financiranja.

► **Još je jedan takav primjer i projekt BirdLife** u Sloveniji.

POVEĆANJE BROJA IBERIJSKIH RISOVA U ANDALUZIJI

Početni projekt u sklopu programa LIFE+ koji je provodila andaluzijska regionalna vlada pokrenuo je najbolji plan obnove populacije iberijskog risa. Sljedeći projekt iz programa LIFE+ nadovezao se na njega i proveo niz koordiniranih akcija za očuvanje, uključujući i sljedeće:

- povećanje broja populacije prirodnog plijena i poboljšanje povezivosti između obilježja staništa
- ponovno uvođenje i nadzor risova na pomno odabranim područjima
- rješavanje problema „crnih točaka“ u područjima u kojima postoji velik rizik i prijetnja toj vrsti
- provođenje kampanja za podizanje svijesti da bi lokalno stanovništvo i posjetitelji shvatili važnost zaštite populacije risova.

EPFRR financirao je trajno upravljanje staništima putem isplata korisnicima zemlje da bi se stvorilo okruženje pogodno za stanište risova.

Uz to, sredstvima EPFRR-a sufinancirale su se i aktivnosti za očuvanje, uključujući postavljanje vitalnih centara za razmnožavanje u zatočeništvu i objekata za posjetitelje.

Zahvaljujući tom integriranom modelu financiranja, iberijski risovi rođeni u EPFRR-ovim centrima za razmnožavanje na sigurnom su u svojim novim staništima, a njihov se broj neprestano povećava. To je rezultat početnih radnji programa LIFE i stalnog utjecaja EPFRR-a.

► [Više o projektu očuvanja iberijskih risova u sklopu programa LIFE.](#)

ZAŠTITA PODMORSKIH STANIŠTA U ANDALUZIJI

Podmorske livade posidonije u Andaluziji jedinstven su ekosustav koji poboljšava kvalitetu zraka, štiti obalu od erozije, a stanište je velike riblje populacije. Stanište svojom prirodnom ljepotom privlači brojne turiste. No taj je ekosustav ugrožen onečišćenjem, sidrenjem brodova, nekontroliranim kočarenjem i lokalnim ribolovom, ali i povećanjem broja egzotičnih invazivnih vrsta. Glavni je cilj projekta za prirodu u sklopu programa LIFE+ bolja zaštita podmorskih livada posidonije.

Podršku projektu programa LIFE+ dao je i ERF dodatnim sredstvima za izgradnju umjetnih grebena i bova koje označavaju granice područja.

Uz to, zahvaljujući podizanju svijesti, svake godine desetak volontera pomaže kontrolirati zdravstveno stanje ovog važnog i ugroženog mediteranskog ekosustava.

► [Više informacija o podmorskim livadama posidonije.](#)

Cilj je društvenog izazova programa **Obzor 2020. „Klimatska aktivnost, okoliš, učinkovitost resursa i sirovine“** uspostaviti gospodarstvo i društvo koje učinkovito koristi resurse i otporno je na klimatske promjene. Da bi se ispunili zahtjevi rastuće globalne populacije, projekt želi zaštititi prirodne resurse i ekosustave te održivo njima upravljati i postići održivu opskrbu i korištenje sirovina.

Aktivnosti ovog radnog programa fokusiraju se na nedostatke u bazi znanja potrebne da bi se shvatile promjene u okolišu, prepoznavanje politika, metoda i alata koji bi se uspješno nosili s tim izazovima te na podršku inovatorima i tvrtkama u plasiranju zelenih rješenja na tržište.

Mogu se, primjerice, organizirati zajednički projekti u kojima se iz ESI fondova financira infrastruktura za gospodarenje otpadom.

Moguće je pronaći i poveznice s programom **Kreativna Europa** u sklopu prekograničnih programa Europske teritorijalne suradnje. EFRR¹⁵ i KF podržavaju projekte očuvanja, zaštite i razvoja prirodne i kulturne baštine. Aktivnosti mogu obuhvaćati obnovu kulturnih zgrada te turističko-edukacijske projekte.

Nepovratne potpore iz programa Kreativna Europa mogle bi se iskoristiti za financiranje raznih transnacionalnih i kooperativnih projekata. U nastavku su navedeni primjeri dva projekta financirana putem EFRR-a u sklopu programa prekogranične suradnje za Južni Baltik, koji pokazuju na koji način regije mogu iskoristiti prednosti takvog financiranja.

PROMICANJEM KULTURNE BAŠTINE REGIJE DOBIVAJU NA VRIJEDNOSTI

Četiri južne baltičke regije – Bornholm u Danskoj, Rügen u Njemačkoj, Świnoujście u Poljskoj i jugoistočni Skåne u Švedskoj – granična su područja bogata prirodnim ljepotama i kulturnom baštinom. Zbog svoje geografske blizine, ali i kao posljedica razvoja demokracije u istočnoj i središnjoj Europi, te su četiri regije idealni kandidati za zajedničko postizanje ciljeva. Putem sredstava iz programa za Južni Baltik projekt Četiri kutka baštine promovirao je svaku regiju kao zasebnu destinaciju. Naglasak je stavljen na brojna arheološka blaga i povijesne događaje koji tu regiju čine tako fascinantnom turističkom destinacijom

i mjestom za stanovanje. Putem profesionalnog umrežavanja i bliske suradnje razvijeni su i provedeni zajednički kulturni, turistički, komunikacijski i infrastrukturni projekti, što je obogatilo čitavo to područje. Projektom su se ta „četiri kutka“ nametnula kao važna turistička odredišta i znatno se povećala njihova vidljivost na međunarodnoj sceni.

Projekt SeaSide još je jedna inicijativa financirana kroz program za Južni Baltik. Projekt se temelji na zajedničkoj pomorskoj kulturnoj baštini koja ujedinjuje obalna područja Danske, Njemačke, Litve, Poljske i Švedske.

Projekt se sastojao od raznih pomorskih festivala koji su prikazivali zajedničku regionalnu pomorsku kulturnu baštinu, a održavali su se diljem obalnih gradova. S festivalima se povezala inicijativa „Baltic Sail“, koja je nudila jedrenje između Gdanjska u Poljskoj, Klaipe u Litvi, Karlskrona u Švedskoj, Nysteda u Danskoj te Rostocka i Sassnitsa u Njemačkoj. Ti su se izleti oglašavali na međunarodnim tržištima i na taj način znatno povećali broj turista u regiji. K tome se i zajednička izložba o pomorskoj kulturnoj baštini svake regije pokazala kao iznimno popularna turistička atrakcija. Sve u svemu, projekt SeaSide pozicionirao je južnu baltičku regiju kao važnu turističku destinaciju i za domaće i za strane turiste.

15 Imajte na umu da će ulaganja u obnovu povijesnih građevina ili kulturne baštine biti prioritet EFRR-a samo ako je to dio ukupne gospodarske strategije razvoja i ostvaruje izravnu korist teritoriju (na primjer: pozitivan učinak na turizam ili rukotvorine i tradicionalne sektore gospodarstva) ili određenoj zajednici slabijeg socijalnog statusa.

4.7. Tematski cilj 7: promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u infrastrukturi ključnih mreža

Transeuropske transportne mreže (TEN-T) planirani su skup cestovnih, željezničkih, zračnih i vodenih prometnih mreža u Europi. Od siječnja 2014. **EU ima novu politiku za prometnu infrastrukturu koja povezuje cijeli kontinent.** Time će se premostiti jaz između prometnih mreža zemalja članica, ukloniti uska grla koja još sputavaju funkcioniranje internog tržišta te prevladati tehničke barijere, kao što su trenutni nekompatibilni standardi u željezničkom prometu. Promiče se i usklađenije funkcioniranje prometnih lanaca za putnike i robu te korištenje novih tehnologija.

TEMATSKI CILJ 7 I ESI FONDOVI

EFRR i **KF** podržavaju razna ulaganja u mrežu TEN-T, uključujući sljedeće:

- povezivanje sekundarnih i tercijarnih čvorova s mrežom TEN-T
- ekološki osviještene prometne sustave
- interoperabilne željezničke sustave
- pametnu raspodjelu energije, sustave za pohranu i prijenos.

EPFRR može nadopuniti ulaganja iz EFRR-a i KF-a u glavne mreže iz sustava TEN-T potporama za lokalnu i/ili ruralnu prometnu infrastrukturu te prometne usluge u ruralnim područjima. Sredstva fondova mogla bi se koristiti i u poljoprivredi za energetske učinkovite transportne tehnologije s malim udjelom ugljika.

TEMATSKI CILJ 7 I OSTALI INSTRUMENTI EU-A

Komponenta [Pametnan, zeleni i integrirani promet](#) programa Obzor 2020. ima na raspolaganju 6,3 milijarde eura namijenjene razvoju ekološkog prometnog sustava utemeljenog na učinkovitom korištenju resursa.

U sklopu programa [CEF za prijevoz](#) za sufinanciranje projekata na mreži TEN-T izdvojit će se 26,25 milijardi eura. CEF financira projekte od zajedničkog interesa, npr. infrastrukturne projekte s visokom dodanom vrijednošću na razini EU-a.

CEF nadopunjuje **EFRR**, **KF** i **EPFRR**, a ulaganja iz tih fondova u TEN-T trebala bi urbanim i ruralnim područjima pomoći iskoristiti pogodnosti koje donose velike mreže. Stoga se države članice potiče da unaprijed definiraju u skladu s kojom bi se shemom potpora pojedinačni infrastrukturni projekti na mreži TEN-T trebali provoditi. To omogućuje pravilno planiranje i učinkovito ulaganje.

Geografske sinergije: CEF se uglavnom koncentrira na unaprijed definirane projekte s visokom dodanom vrijednošću na razini EU-a na koridorima osnovne mreže TEN-T. Ta ključna infrastrukturna ulaganja mogu funkcionirati u tandemu s projektima u ostalim dijelovima osnovne mreže TEN-T koji se financiraju iz EFRR-a, KF-a i EPFRR-a, kao i s projektima u cijeloj mreži.

Projekti koji se prijavljuju za CEF-ova nepovratna sredstva za projekte od zajedničkog interesa s visokom dodanom vrijednošću na razini EU-a mogu se prijaviti i za potporu iz ESI fondova. Takvi projekti uključuju sljedeće:

- projekte na drugim dijelovima osnovne mreže TEN-T koji nisu unaprijed definirani u Prilogu I Uredbe o uspostavi Instrumenta za povezivanje Europe
- projekte na cjelokupnoj mreži TEN-T
- multimodalne prometne čvorove koji povezuju sekundarnu infrastrukturu s mrežom TEN-T.

POBOLJŠANJE ŽELJEZNIČKIH VEZA BALTICKOG KORIDORA

U koridoru Sjeverno more – Baltik osnovne mreže unaprijed identificirani projekt izgradnje nove izravne željezničke linije od sjevera prema jugu kroz Tallinn, Rigu, Kaunas i Varšavu mogao bi iskoristiti sredstva iz CEF-a. Poboľšat će se veza između željezničke linije Rail Baltica i Vilnius, glavnog grada Litve. Budući da je trasa Kaunas – Vilnius također dio osnovne mreže TEN-T, ali nije prekogranični projekt ni projekt namijenjen uklanjanju uskog grla, prikladan je kandidat za financiranje iz ESI fondova.

Razvoj infrastrukture putem **istovremenih projekata** na područjima zajedničkog interesa moguće je financirati sredstvima iz CEF-a, a „meke“ aktivnosti iz ESI fondova. Primjerice, istovremeno s izgradnjom infrastrukture osnovne mreže ili inovacija koje se financiraju iz CEF-a, sredstvima iz ESI fondova mogle bi se financirati aktivnosti namijenjene promicanju međuregionalne suradnje među dionicima ili smanjenju ekološkog utjecaja takve infrastrukture, kao što su inicijative za ekološko brodarstvo na Baltičkom moru.

PROJEKT POBOLJŠANJA ŽELJEZNIČKE PRUGE RAIL BALTICA

Studija o predizvedivosti nadogradnje prekogranične željezničke pruge Rail Baltica u dužini od 1520 km financirana je sredstvima iz KF-a. EFRR je u sklopu programa INTERREG podržao uspostavu mreže regionalnih dioničara i povećanje svijesti u gospodarstvu i javnosti. Obnova prekogranične željezničke dionice Tartu – Valga sufinancirana je nepovratnim sredstvima iz CEF-a (za TEN-T) u iznosu od 10,8 milijuna eura.

Pronalazak inovativnih prometnih rješenja za probleme kao što su urbana mobilnost i logistika jedna je od općih društvenih potreba. U tom su području mnoge regije i države članice prepoznale svoje konkurentne te potencijalne istraživačke i inovacijske prednosti. Stoga je bitno da se prihvate takva inovativna i istraživačko-razvojna rješenja jer bi ona mogla riješiti prometne probleme.

Ako se ta područja navedu kao prioriteta u godišnjim radnim programima, sredstva iz programa **Obzor 2020.** mogla bi pomoći javnim upravama da objedine potrebu za inovativnim dobrima i uslugama. Mogla bi se koristiti i u pretkomercijalnoj i javnoj nabavi inovativnih rješenja te u često kompleksnim postupcima javne nabave.

Obzor 2020. može financirati osnovne i primijenjene istraživačke i inovacijske projekte, a EFRR i KF njihovu provedbu.

PROJEKT TIGER BAVI SE PROBLEMIMA ROBNE LOGISTIKE

TIGER je financiran iz programa FP7, a riječ je o velikom integriranom zajedničkom projektu razvoja željezničkog prometa u logističkim lancima za prijevoz robe. TIGER je akronim za transport pomoću inovativnog pristupa rješavanju europskih intermodalnih željezničkih potreba (engl. Transit via Innovative Gateway concepts solving European – intermodal Rail needs) i u obzir uzima četiri osnovna ograničenja europskog prometnog sustava:

- lošu infrastrukturu naspram sve većih zahtjeva za bitnim povećanjem mobilnosti robe
- zakrčenost ulaznih luka EU-a zbog otežanog kopnenog prometa
- ekološku situaciju i klimatske promjene zbog čega je potrebna održivija mobilnost, pa se potiču pomaci prema modalitetu
- zbog troškova i rokova izgradnje svim će infrastrukturnim rješenjima trebati najmanje jedno desetljeće da postanu profitabilna. Stoga je vrlo važno izvući najveću moguću produktivnost iz dostupne europske infrastrukture.

Poteškoćama se detaljnije bave pilot-projekti u sklopu inicijative TIGER DEMO koju financira EFRR.

► **Dodatne informacije** o projektu [TIGER DEMO](#).

PAMETNA ENERGETSKA ŽELJEZNIČKA MREŽA

Projekt pametne mreže Ferro razvio je prvu pametnu mrežu za upravljanje energijom u željezničkom sektoru. Njegovi integrirani vlakovi povezani su s mrežom te s pomoćnim instalacijama i električnim vozilima radi postizanja učinkovite, sigurne i održive opskrbe električnom energijom.

Da bi se postigli zadani ciljevi, razvijen je i pokazni eksperimentalni prototip sredstvima iz EFRR-a. Sedmi okvirni program za istraživanje, u sklopu projekta MERLIN, financirao je sljedeću fazu – demonstraciju održivosti integriranog sustava upravljanja radi postizanja održivijeg i optimiziranog korištenja energije diljem europskih električnih željezničkih sustava.

► **Dodatne informacije** o projektu [pametne mreže Ferro](#).

4.8. Tematski cilj 8: promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage

Glavni je prioritet rješavanje nezaposlenosti i socijalnih posljedica uzrokovanih nedavnim financijskom krizom. Važno je poboljšati otpornost tržišta rada i povećati ulaganja u ljudski kapital da bi tvrtke lakše zapošljavale i prilagođavale se kako bi što više ljudi bilo aktivno i radilo. Istovremeno bi države članice trebale poboljšati zapošljivost dugotrajno nezaposlenih osoba, ali i starije te mlađe populacije.

Kao dio strategije Europa 2020 Europska unija prihvatila je ciljnu stopu zaposlenosti od 75 % za žene i muškarce koju treba postići do 2020. **Program za nove vještine i poslove** jedna je od glavnih inicijativa Komisije koja će pomoći u postizanju te ciljne stope do 2020. To je skup konkretnih aktivnosti koje će uvesti reforme za poboljšanje fleksibilnosti i sigurnosti na tržištu rada, opremiti ljude potrebnim vještinama za moderno poslovanje, poboljšati kvalitetu poslova i osigurati bolje radne uvjete i veću stopu otvaranja novih radnih mjesta.

TEMATSKI CILJ 8 I ESI FONDOVI

U ovom bi se tematskom cilju države članice trebale fokusirati na postizanje nacionalnih ciljnih stopa zaposlenosti pomoću sredstava iz **ESF-a** kao podrške relevantnim politikama.

Aktivnosti koje financira ESF namijenjene su održivoj integraciji u sustav zaposlenja kroz aktivnu uključenost te radnu i geografsku mobilnost. Uspješni projekti mogu iskoristiti prednosti mreža poslodavaca i obrazovnih ustanova te razvoja lokalnih inicijativa za zapošljavanje. Provedba jamstava za mlade zahtijeva snažnu suradnju sa socijalnim partnerima, servisima za zapošljavanje te tijelima za obrazovanje i obuku. Ključna je suradnja s poslodavcima koji će mladima pružiti mogućnost učenja na radnom mjestu.

Tečajevi za obuku, radionice i poduke mogle bi se financirati i sredstvima iz **EPFRR-a**. Mogle bi se financirati kratkotrajne razmjene u području upravljanja farmama i šumama te organizacije posjeta farmama i šumama. Od toga bi koristili imali zaposleni u sektoru poljoprivrede, prehrane i šumarstva te mala i srednja poduzeća u ruralnim područjima. To bi pomoglo i u razvoju stručne radne snage te poboljšalo kvalitetu zapošljavanja. EPFRR podržava i ulazak mladih u sektor poljoprivrede putem raznih shema za mlade poljoprivrednike.

Povećanje stope zaposlenosti i teritorijalne kohezije prioritet je **EFPR-a** i odvijat će se u sklopu lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice. Krajnji je cilj ekonomskog rasta socijalna uključenost, otvaranje radnih mjesta, podržavanje zapošljivosti i mobilnosti radne snage u obalnim područjima i u zajednicama u unutrašnjosti.

EFPR pomaže poduzetničkim inkubatorima i podržava ulaganja za samozaposlene i mikro-poduzeća. Promiče rast temeljen na povećanju stope zaposlenosti i razvoj industrij-

skih regija koje su u padu te bolji pristup ključnim prirodnim i kulturnim resursima.

Podrška može uključivati i lokalne razvojne inicijative te pomoć za susjedske usluge radi stvaranja radnih mjesta ako te mjere nisu dio Uredbe 1304/2013 o Europskom socijalnom fondu¹⁶.

Tu je i Europska teritorijalna suradnja (ETS) koja promiče održivo i kvalitetno zapošljavanje, mobilnost radne snage, prekograničnu mobilnost, zajedničke lokalne inicijative za zapošljavanje, informativne i savjetodavne usluge te zajedničku edukaciju.

SOCIJALNI CENTAR ZA NJEGU „ZIEDUGRAVAS”

Sredstvima iz EFRR-a i ESF-a izgrađen je „Ziedugravas”, socijalni centar za njegu u latvijskoj regiji Skrīveru. Centar pruža privremenu socijalnu skrb te alternativnu njegu osobama s invaliditetom u toj regiji. Aktivnosti su usmjerene na razvijanje socijalnih vještina, učenje i rekreaciju.

Pomoću sredstava iz EFRR-a financirana je rekonstrukcija zgrade u kojoj se centar nalazi. Radovi su obuhvaćali ugradnju dizala i ulaznih rampi radi prilagodbe osobama s invaliditetom, ali i ostale važne opreme potrebne za besprijekoran svakodnevni rad centra.

Sredstvima iz ESF-a poboljšana je razina zapošljivosti i integracije različitih grupa, uključujući:

- osobe s invaliditetom
- umirovljenike
- velike obitelji i samohrane roditelje
- djecu ovisnike i/ili izloženu nasilju
- osobe s nedostatkom osnovnih radnih i/ili društvenih vještina.

U sklopu projekta pokrenut je i program socijalne rehabilitacije koji je obuhvaćao usluge kućne njege. Omogućena je i obuka za socijalne radnike.

Do kraja 2013. centar je na stalnoj njezi imao 162 osobe. Osim njih još su 523 osobe povremeno koristile prednosti poboljšanog programa socijalne rehabilitacije.

FINANCIRANJE DVAJU CENTARA ZA NJEGU U IRSKOJ

Vrtić Obair Community u gradiću Newmarket-on-Fergus u općini Clare dobio je sredstva iz EFRR-a i ESF-a u sklopu Južnog i istočnog regionalnog operativnog programa 2000. – 2006.

¹⁶ Uredba (EU) br. 1304/2013 Europskog parlamenta i Vijeća.

Sredstva su iskorištena za pokretanje programa kapitalnih ulaganja i za plaću osoblja. Zgrada vrtića sastoji se od triju soba prilagođenih djeci u dobi od tri mjeseca do šest godina. Vrtić Obair Community neprofitna je organizacija koja pruža povoljnu, pristupačnu i visokokvalitetnu skrb za djecu stanovnika gradića Newmarket-on-Fergus i okolnih područja.

Resursni centar Knockanrawley u gradu Tipperary Town također je dobio sredstva iz EFRR-a i ESF-a u sklopu Južnog i istočnog regionalnog operativnog programa. I ta su sredstva iskorištena za pokretanje programa kapitalnih ulaganja i za plaću osoblja.

TEMATSKI CILJ 8 I OSTALI INSTRUMENTI EU-A

Da bi se dodala vrijednost i učinak, potrebno je razvijati sinergije između **Programa EU-a za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI)** te ESF-a i ostalih programa Europske unije, poglavito onih povezanih s trima osima programa EaSI:

- modernizacija zapošljavanja i socijalnih politika putem [osi PROGRESS](#)
- mobilnost pri zapošljavanju putem [osi EURES](#);
- pristup mikrofinanciranju i socijalnom poduzetništvu putem [osi za mikrofinanciranje i socijalno poduzetništvo](#).

EaSI će putem osi PROGRESS podržavati inovacije socijalne politike i politike tržišta rada koje će rezultirati inovativnim odgovorima na socijalne potrebe na državnoj razini. Os će pomoći i u procjeni izvedivosti radnih i socijalnih inovacija prije njihova ponavljanja u većem opsegu. Više informacija dostupno je na [web-mjestu programa EaSi](#).

Erasmus+ može učenike i studente svih razina opremiti relevantnim vještinama i znanjima te olakšati prijelaz iz obrazovnog sustava na radno mjesto. Studenti, pripravnici, osoblje i volonteri mogu provesti određeno vrijeme u inozemstvu i tako poboljšati svoje vještine i zapošljivost.

Ciljevi su programa Erasmus+ sljedeći:

- poboljšanje vještina i znanja pomoću transnacionalne mobilnosti i nastavnika i studenata
- poboljšanje suradnje u obrazovanju, usavršavanju i organizacijama mladih promicanjem partnerstva među obrazovnim institucijama, javnim tijelima, poduzećima i organizacijama mladih
- podržavanje reforme politika putem razvoja znanja, alata za transparentnost i prepoznavanje, eksperimentiranje s politikama i potpore za zainteresirane organizacije.

► [Dodatne informacije o programu Erasmus+](#).

Treći cilj **programa EU-a u području zdravlja** usredotočen je na inovativne, učinkovite i održive sustave zdravstvene skrbi.

ESI fondovi mogu povećati aktivnosti razvijene programima **EaSI, Erasmus+** i **programom EU-a u području zdravlja** kombiniranjem financiranja jednog za drugim. No kombiniranje sredstava unutar istog projekta nije moguće.

Fond za azil, migracije i integraciju (FAMI) pomaže prilikom migracije tako što pruža podršku tijelima vlasti zaduženima za migraciju u državama članicama u skladu s društvenim i gospodarskim potrebama. Promiče i učinkovitu integraciju državljana zemalja iz trećeg svijeta. ESI fondovi podržavaju i učinkovitu integraciju državljana iz trećih zemalja na tržište rada.

► [Dodatne informacije o Fondu za azil, migracije i integraciju](#).

4.9. Tematski cilj 9: promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije

Europska platforma protiv siromaštva i socijalne isključenosti jedna je od sedam najvažnijih inicijativa strategije Europa 2020, čiji je cilj postizanje pametnog, održivog i uključivog rasta. Namjena joj je pomoći državama članicama da izvuku 20 milijuna ljudi iz siromaštva i socijalne isključenosti do 2020.

Sustavi socijalne zaštite moraju spriječiti učinke ekonomske krize, promicati socijalnu uključenost i spriječiti siromaštvo pomoću sljedećih aktivnosti:

- primjenom strategija za uključivanje
- pružanjem učinkovite i prikladne dohodovne potpore
- uvođenjem mjera za suzbijanje siromaštva odraslih i djece
- osiguravanjem širokog pristupa povoljnim i visokokvalitetnim uslugama kao što su socijalne i zdravstvene usluge, briga o djeci, stanovanje i opskrba energijom

- jačanjem veza između socijalne pomoći i mjera aktivacije putem personaliziranih usluga
- poboljšanjem iskoristivosti ponuđenih usluga.

TEMATSKI CILJ 9 I ESI FONDOVI

Ovom je tematskom cilju namijenjeno 20 % proračuna **ESF-a** na državnoj razini.

Fond će podržati politike aktivnog uključivanja namijenjene boljoj koordinaciji između obrazovnog sustava, sustava naknada i politika tržišta rada. To će najugroženijima jamčiti socijalnu koheziju, a nezaposlenima pomoći u pronalaženju posla.

Dohodovna podrška komponenta je strategije za aktivno uključivanje i trebala bi biti financirana sredstvima ESF-a. To bi trebala biti samo privremena mjera koja će utrti put prema stvaranju radnih mjesta. Programi zapošljavanja u javnim službama trebali bi služiti samo kao prijelazna mjera da bi se ljudi opremili potrebnim vještinama, znanjima i kvalifikacijama radi ponovne integracije na tržište rada.

Države članice mogu koristiti tzv. karte siromaštva prilikom izrade i provedbe integriranih strategija kako bi se podržala najugroženija područja i grupe, primjerice Romi. Integracija marginaliziranih zajednica mogla bi uključivati i lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (CLLD). Da bi se povećavala učinkovitost aktivnosti u sklopu ESF-a usmjerenih na poboljšanje pristupa povoljnim, održivim i visokokvalitetnim socijalnim i zdravstvenim uslugama, sredstva iz ESI fondova treba ulagati u socijalnu i zdravstvenu infrastrukturu u manje razvijenim regijama i ruralnim područjima.

EPFRR pridonosi ovom tematskom cilju svojom usredotočenošću na socijalnu uključenost putem ciljanih aktivnosti. To mogu biti ulaganja u osnovne usluge i infrastrukturu, primjerice dječje vrtiće, e-uključenost, koncepti lokalnog razvoja, partnerstva te ulaganja u različite socijalne usluge.

Dodatna podrška dostupna je u obliku pomoći za novoosnovana poduzeća i namijenjena je rastu manjih farmi te održavanju malih poljoprivrednika iznad granice siromaštva. EPFRR podržava i sheme izravnih isplata u sklopu ZPP-a, a te su sheme važni čimbenici u borbi protiv siromaštva u sektoru poljoprivrede.

EFRR može podržavati ulaganja u zdravstvo i socijalnu infrastrukturu. Ta ulaganja potiču nacionalni, regionalni i lokalni razvoj, smanjuju nejednakosti u pristupu prikladnim zdravstvenim uslugama, promiču društvenu uključenost putem boljeg pristupa društvenim, kulturnim i rekreacijskim uslugama te pomažu u prijelazu s institucionalnih usluga na usluge zajednice.

Takvim se financiranjem potpomaže oživljavanje zapostavljenih zajednica. Važno je i za uspjeh lokalnih razvojnih strategije pod vodstvom zajednice.

U sklopu prekogranične suradnje dostupna su i sredstva iz ETS-a za promicanje društvene uključenosti, borbu protiv siromaštva i hvatanje u koštac s raznim oblicima diskriminacije. Prekogranični program PEACE pak pomaže u promicanju socijalne i ekonomske stabilnosti pomoću aktivnosti čiji je cilj jačanje kohezije među zajednicama.

TRI PROJEKTA ZA BORBUTIV SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI U ČEŠKOJ

U Mostu u Češkoj pokrenuta su tri projekta namijenjena borbi protiv socijalne isključenosti. Sva tri projekta provode se u četvrti Chanov i blisko su povezana. Chanov je poznat po visokoj stopi nezaposlenosti, lošim stambenim uvjetima i visokoj stopi sitnog kriminala. Od 1500 stanovnika, 90 % njih čine Romi. Projekti su sljedeći:

- program integracije socijalno isključenih – sredstva ESF-a: 900 000 eura
- centar za mlade, sredstva EFRR-a – 400 000 eura
- multifunkcionalni centar – sredstva EFRR-a: 700 000 eura

Sva tri projekta nude savjetodavne usluge za lokalno stanovništvo i to iz različitih područja, uključujući obrazovanje, zapošljavanje, obiteljski život i rekreaciju.

Ukratko, ta su tri projekta lokalnom stanovništvu omogućila stjecanje IT vještina, bavljenje sportom i učenje. Svi su projekti povezani s burzom rada, centrima za obuku, lokalnim školama i središtima za strukovno osposobljavanje.

PROGRAM ZA NAJNERAZVIJENIJE MIKROREGIJE (LDMR – LEAST DEVELOPED MICRO-REGIONS PROGRAMME)

LDMR eksperimentalan je program i u ovom slučaju koristi razne financijske instrumente EU-a radi poticanja ekonomskog i socijalnog razvoja u određenim regijama u Mađarskoj. Program je kombinacija teritorijalnog pristupa i plana o korištenju resursa koji uključuju lokalne zajednice i tijela vlasti koji zajednički odlučuju koje će projekte pokrenuti u regiji. U radu im pomažu vanjski stručnjaci, no konačna je odluka u rukama samih mikroregija.

EFRR i ESF sufinancirali su program LDMR.

PROJEKT UPRAVLJANJA BERLINSKIM ČETVRTIMA

Uvođenje vijeća gradskih četvrti u zapuštene berlinske četvrti omogućilo je lokalnim stanovnicima da sami odluče koji bi projekti putem financiranja poboljšali uvjete života u njihovim četvrtima. Intervencijsku strategiju za upravljanje gradskim četvrtima u Berlinu pokrenule su gradske vlasti 1999. godine kao protumjeru socijalnoj segregaciji i ostalim socijalnim problemima u određenim područjima Berlina nakon ujedinjenja. Ta je strategija više od desetljeća bila vrijedan alat za poboljšanje slike Berlina kao socijalno integriranog grada.

Ta su područja bila ugrožena zbog očite zapuštenosti javnih prostora, nezaposlenosti, ovisnosti o državnoj pomoći i nedostatka socijalne i etničke integracije.

Cilj je europskog programa za upravljanje berlinskim četvrtima (NMB) promijeniti tu situaciju i povećati solidarnost među četvrtima s jednakim mogućnostima za razvoj i četvrti i njenih stanovnika.

Lokalni su stanovnici bili ključan partner na projektu, a surađivali su s gradskim uredom za urbani razvoj i okoliš, lokalnim četvrtima i timovima za upravljanje četvrtima. Važnu ulogu odigrala su lokalna tijela, npr. stambene zajednice, škole, tvrtke i društveni domovi.

TEMATSKI CILJ 9 I OSTALI PROGRAMI EU-A

Osi PROGRESS i Mikrofinanciranje i socijalno poduzetništvo programa **EaSI** osobito su važne za tematski cilj 9.

Ključnima se smatraju i razni ciljevi **programa EU-a u području zdravstva**, a to su:

- cilj 1: promicanje zdravlja, sprječavanje bolesti i poticanje okruženja prikladnog za zdrav način života, uzimajući u obzir načelo „zdravlje u svim politikama“
- cilj 3: doprinos razvoju inovativnih, učinkovitih i održivih zdravstvenih sustava.
- cilj 4: omogućivanje pristupa boljoj i sigurnijoj zdravstvenoj skrbi za građane Unije.

U tim programima nije moguća kombinacija sredstava na istom projektu ili u istoj aktivnosti, no mogu se organizirati paralelni ili uzastopni projekti.

4.10. Tematski cilj 10: ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje

TEMATSKI CILJ 10 I ESI FONDOVI

Ulaganja u sklopu **ESF-a** trebaju postići sljedeće:

- podržavati jednak pristup kvalitetnom obrazovanju na svim razinama
- restrukturirati i modernizirati procese
- poboljšati omjer između ponude vještina radne snage i potražnje na tržištu rada
- pripremiti obrazovne sustave za prijelaz na gospodarstvo s niskim udjelom ugljika
- temelj uspješnih ulaganja čine partnerstva sektora visokog obrazovanja, sektora za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, istraživačkih institucija, tvrtki i tržišta rada.

EPFRR pridonosi ovom tematskom cilju na sljedeće načine:

- podrškom za strukovno osposobljavanje i stjecanje vještina kroz obuku, radionice i poduku
- financira pokazne i informativne aktivnosti namijenjene zaposlenima u sektorima poljoprivrede, prehrane i šumarstva, upraviteljima zemljom te malim i srednjim poduzećima u ruralnim područjima
- organizacijom kratkotrajnih razmjena u području upravljanja farmama i šumama te posjeta farmama i šumama
- financiranjem savjetodavnih usluga namijenjenih MSP-ovima te obrazovnim ustanovama u ruralnim krajevima.

EFRR može pomoći pri razvoju infrastrukture namijenjene obrazovanju i obuci. Uz to, obrazovanje, obuka i osposobljavanje radi stjecanja vještina i cjeloživotnog učenja može pridobiti ulaganja putem programa Europske teritorijalne suradnje.

TEMATSKI CILJ 10 I OSTALI INSTRUMENTI EU-A

Aktivnosti Marie Skłodowske-Curie (MSCA) u sklopu programa Obzor 2020. mogu podržavati zapošljavanje u istraživačkim djelatnostima i mobilnost istraživača. U tom bi se području te aktivnosti trebale kombinirati s ulaganjima iz ESF-a.

Sredstva iz ESF-a mogu se kombinirati i sa sredstvima programa **Erasmus+** za odlazne studente/pripravnike/asistente (KA1) na državnoj i regionalnoj razini. Nepovratna sredstva iz programa Erasmus+ namijenjena su pokrivanju raznih troškova, kao što su putni troškovi, troškova života, knjiga i opreme. ESF nije moguće koristiti kao dodatak na nepovratna sredstva za pojedinačne korisnike koji već primaju nepovratna sredstva iz programa Erasmus+. No ESF se može koristiti za financiranje nepovratnih sredstava za sudionike programa Erasmus+ s tzv. „nultom mobilnošću unutar EU-a“ koji ne primaju nepovratna sredstva tog programa, ali odlaze na ustanove koje sudjeluju u programu i primaju sredstva za upravljanje.

ESF je moguće koristiti i za financiranje pripremnih, popratnih ili izravnih aktivnosti u partnerskim institucijama koje sudjeluju u programu Erasmus+ u sklopu **strateškog partnerstva/udruženja znanja/udruženja sektorskih vještina** (KA2). ESF se može iskoristiti za proširivanje aktivnosti razvijenih u okviru podrške za politiku programa Erasmus+ (KA3).

U svakom od tih scenarija financiranje bi se moralo odvijati uzastopno, istovremeno ili biti alternativni izvor sredstava. Kombiniranje sredstava unutar samog projekta nije moguće.

Treći cilj **programa EU-a u području zdravstva** usredotočen je na inovativne, učinkovite i održive zdravstvene sustave te obuhvaća aktivnosti vezane u edukaciju i obuku zdravstvenih djelatnika.

4.11. Tematski cilj 11: jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave

Kvaliteta javne uprave izravno utječe na gospodarsko okruženje i nužno je stimulirati produktivnost, konkurentnost i rast. Modernizacija javnih institucija navedena je kao jedan od ključnih prioriteta EU-a za uspješnu provedbu strategije Europa 2020.

Jačanje institucionalnih kapaciteta u upravi i sudstvu financirano je sredstvima iz ESF-a i EFRR-a da bi se stvorile institucije koje će biti:

- stabilne i predvidljive
- dovoljno fleksibilne da bi na vrijeme reagirale na mnoge društvene izazove
- otvorene za dijalog s javnošću
- sposobne provoditi nove politike i ponuditi bolje usluge.

Ulaganja u ljudski kapital u javnom sektoru usmjerena su prema učinkovitijem organizacijskom procesu, modernom upravljanju, motiviranim i sposobnim javnim službenicima i sucima.

TEMATSKI CILJ 11 I ESI FONDOVI

Sredstva **ESF-a** trebaju se usredotočiti na vodoravne reforme i promidžbu dobrog upravljanja. Ključne aktivnosti mogu obuhvaćati sljedeće:

- razvoj vještina na svim razinama profesionalne hijerarhije
- modernizaciju i optimizaciju internih procesa u javnim ustanovama i uslugama
- poboljšanje formulacije i provedbe politika
- poboljšanje interakcije između institucija i zainteresiranih strana
- poboljšanje isporuke i kvalitete usluga
- razvoj prikladnih organizacijskih struktura
- uvođenje strategije i politika za ljudske resurse
- razvoj informacijskih i tehničkih resursa.

Ta vrsta podrške bit će moguća jedino u državama članicama s najmanje jednom manje razvijenom regijom ili u državama članicama koje su kvalificirane za pomoć iz Kohezijskog fonda.

Uz to će ESF podržavati izgradnju kapaciteta u svim vrstama regija, i to na sljedeće načine:

- poboljšanjem kapaciteta dionika, primjerice socijalnih partnera i nevladinih organizacija
- razvojem sektorskih i teritorijalnih paktova u području zapošljavanja, društvene uključenosti, zdravstva i obrazovanja na svim teritorijalnim razinama.

Sredstva iz **EFRR-a** i **KF-a** bit će dostupna javnim institucijama, socijalnim partnerima i drugim nevladinim organizacijama za sljedeće potrebe:

- jačanje institucionalnog kapaciteta i učinkovitosti javnih uprava i javnih usluga povezanih s provedbom EFRR-a i KF-a
- podržavanje aktivnostima u okviru ESF-a i nadopunjavanje tih aktivnosti, uključujući nabavu opreme i infrastrukture kad je to potrebno za modernizaciju javnih servisa u područjima kao što su zapošljavanje, obrazovanje, zdravstvo, socijalne politike i carina
- administrativni kapacitet povezan s Europskom teritorijalnom suradnjom (samo EFRR).

TEMATSKI CILJ 11 I OSTALI INSTRUMENTI EU-A

Program Pravosuđe¹⁷ promiče pravosuđnu suradnju u građanskim i kaznenim postupcima, pomaže u usavršavanju sudaca, tužitelja i drugih pravnih stručnjaka te podupire aktivnosti EU-a koje se bave problemom droga. Program pomaže u uspostavi odgovarajućeg pristupa pravosuđu svim građanima i tvrtkama u Europi.

Program se provodi putem analitičkih aktivnosti, pripreme smjernica i izvješća, konferencija, obuke, različitih oblika uzajamnog učenja i suradnje, kao i razvoja i održavanja sustava i alata, uključujući daljnji razvoj europskog portala za e-pravosuđe. Proračun iznosi 378 milijuna eura.

Programom upravlja Europska komisija putem poziva na dostavu prijedloga. Sudjelovati mogu sva tijela i pravne osobe. Profitne organizacije mogu se prijaviti samo u suradnji s neprofitnom ili javnom organizacijom.

► **Dodatne informacije o programu Pravosuđe.**

Program za prava, jednakost i građanstvo promiče i štiti specifična prava i slobode osoba koje proizlaze iz prava EU-a. Promiče jednakost spolova, bori se protiv svih oblika diskriminacije i rasizma. Uz to želi postići učinkovitu i dosljednu primjenu zakonskih instrumenata i politika EU-a u državama članicama promičući prekograničnu suradnju i zajednička znanja.

Aktivnosti potpore obuhvaćat će analitičke aktivnosti, konferencije, obuku, različite oblike uzajamnog učenja i suradnje, kao i podršku za nevladine udruge u provedbi aktivnosti s dodanom vrijednošću za Europu te podršku za države članice prilikom provedbe europskih instrumenata i politika. Proračun programa iznosi 439 milijuna eura.

Programom upravlja Europska komisija putem poziva na dostavu prijedloga. U programu mogu sudjelovati sva tijela i pravne osobe. Profitne organizacije mogu se prijaviti samo u suradnji s neprofitnom ili javnom organizacijom.

► **Dodatne informacije o Programu za prava, jednakost i građanstvo.**

Cilj je **program Europa za građane**¹⁸ među građanima promicati razumijevanje o Europskoj uniji, njezinoj povijesti i raznolikosti. Program je usredotočen na građanstvo Europske unije te na poboljšavanje uvjeta za civilno i demokratsko sudjelovanje razvojem razumijevanja o načinima donošenja odluka u EU-u i promicanjem prilika. Ukupni proračun programa iznosi 185 milijuna eura.

17 [Uredba \(EU\) br. 1382/2013](#)

18 [Uredba \(EU\) br. 390/2014](#)

Programom upravlja Europska komisija putem Izvršne agencije za obrazovanje, audiovizualnu politiku i kulturu. Prijave na otvorene pozive na dostavu prijedloga mogu podnijeti svi dionici koji promiču građanstvo Europske unije i integraciju, posebice lokalne i regionalne vlasti, twinning odbori, organizacije civilnog društva itd.

► **Dodatne informacije o programu Europa za građane.**

Program Herkul III¹⁹ namijenjen je borbi protiv prijevara i drugih ilegalnih aktivnosti koje ugrožavaju financijske interese EU-a, uključujući borbu protiv krijumčarenja cigareta i krivotvorenja. Program pridonosi povećanoj transnacionalnoj suradnji i koordinaciji na razini EU-a između vlada država članica, Komisije i OLAF-a. Program nudi tehničku potporu vladama država članica radi jačanja operativnog i istraživačkog kapaciteta. Financiraju se i obuka, konferencije te seminari za policajce u svrhu poboljšavanja vještina i omogućivanja razmjene znanja i najboljih praksi.

► **Dodatne informacije o programu Herkul III.**

Fond za unutarnju sigurnost osnovan je s namjerom jačanja policijske suradnje i borbe protiv organiziranog kriminala. Glavni su prioriteti Fonda jačanje nacionalnog kapaciteta za borbu protiv korupcije, zaštita gospodarstva od kriminalnih infiltracija i smanjenje poticaja zapljenom i oduzimanjem kriminalno stečene imovine. Ciljnu skupinu čini policija i ostale sigurnosne službe.

► **Dodatne informacije o Fondu za unutarnju sigurnost.**

Program Periklo²⁰ financira razmjene, pomoć i obuku za predstavnike vlasti, banaka i druge sudionike u borbi protiv krivotvorenja eura – i u eurozoni i u državama EU-a izvan eurozone. Cilj je programa bolja zaštita novčanica i kovanica eura u Europi i svijetu, a to se želi postići mjerama za zaštitu od krivotvorenja diljem EU-a koje bi imale ujednačen učinak, ali uz istovremeno poštivanje različitih nacionalnih tradicija i poboljšanje suradnje među predstavnicima vlasti. Ukupni proračun programa za trenutni višegodišnji financijski okvir iznosi 7,3 milijuna eura i provodi se na temelju godišnjih radnih programa.

► **Dodatne informacije o programu Periklo.**

19 Uredba (EU) br. 250/2014 – OJ L84, 20. 3. 2014., str. 6.

20 Uredba (EU) br. 331/2014 – OJ L 103, 05. 04. 2014.

5. DRUGE KORISNE INFORMACIJE

5.1. Internetski kontrolni popis namijenjen korisnicima

Na internetu je dostupan kontrolni popis pomoću kojeg možete suziti odabir fondova EU-a koji su dostupni za različite vrste ulaganja i kategorije korisnika.

5.2. Vidljivost financiranja EU-a

Korisnici fondova EU-a moraju u dokumentaciji spomenuti financiranje iz fondova EU-a. Zbog toga moraju u dokumentaciju uvrstiti grb EU-a i odgovarajući tekst kojim se opisuje priroda financiranja.

[Smjernice](#) pod nazivom „Korištenje grba EU-a u kontekstu europskih programa: smjernice za korisnike i treće strane“ opisuju cjelokupni proces i dostupne su na svim jezicima EU-a.

5.3. Fondovi i Povelja o temeljnim pravima Europske unije

Operacije s potporom iz fondova EU-a moraju biti usklađene sa zakonodavstvom EU-a i relevantnim nacionalnim zakonima. Opsežan katalog relevantnih važećih zakona Unije sadrži, među ostalima, Povelju o temeljnim pravima koja je pravno obvezujuća od prihvatanja Lisabonskog ugovora.

Odnosi se na države članice prilikom svake primjene zakona EU-a. Stoga je važno da korisnici svoje projekte provode u skladu s Poveljom o temeljnim pravima.²¹

21 Dodatne informacije o [Povelji o temeljnim pravima](#) i [cijeli tekst Povelje](#) potražite na web-mjestu Komisije. Koristan mrežni alat koji korisnicima omogućuje pristup informacijama o temeljnim pravima u Europskoj uniji i državama članicama jest [Charterpedia](#) Agencije EU-a za temeljna prava.

6. RJEČNIK

BND	Bruto nacionalni dohodak
CEF	Instrument za povezivanje Europe (Connecting Europe Facility)
CLLD	Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (Community-Led Local Development)
COSME	Konkurentnost poduzeća i malih i srednjih poduzeća (Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises)
EACEA	Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency)
EaSI	Program za zapošljavanje i socijalne inovacije (Employment and Social Innovation programme)
EASME	Izvršna agencija za mala i srednja poduzeća (Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises)
EEN	Europska poduzetnička mreža (Enterprise Europe Network)
EFG	Instrument vlasničkog kapitala za rast (Equity Facility for Growth)
EFPR	Europski fond za pomorstvo i ribarstvo
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
EIB	Europska investicijska banka
EIF	Europski investicijski fond
EIT	Europski institut za inovacije i tehnologiju
EPFRR	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
ERC	Europsko istraživačko vijeće (European Research Council)
ESF	Europski socijalni fond
ESI fondovi	Europski strukturni i investicijski fondovi
ETS	Europska teritorijalna suradnja
EU	Europska unija
EUR	Euro
EURES	Europske službe za zapošljavanje, Europska mreža poslova
FAMI	Fond za azil, migracije i integraciju
FNS	Sustav za prijavu prijevara (Fraud Notification System)
FP7	Sedmi okvirni program (Seventh Framework Programme)
FSEU	Fond solidarnosti Europske unije
GU	Glavna uprava
H2020	Obzor 2020. (Horizon 2020)
HTA	Procjena zdravstvenih tehnologija (Health Technology Assessment)
IKT	Informacijske i komunikacijske tehnologije
INEA	Izvršna agencija za inovacije i mreže (Innovation and Network Executive Agency)
IPA	Instrument prepristupne pomoći (Instrument for Pre-Accession Assistance)

ITI	Integrirano teritorijalno ulaganje (Integrated Territorial Investment)
KA	Ključna aktivnost
KF	Kohezijski fond
LAG	Lokalna akcijska grupa (Local Action Group)
LEIT	Vodstvo u razvojnim i industrijskim tehnologijama (Leadership in Enabling and Industrial Technologies)
LGF	Instrument kreditnog jamstva (Loan Guarantee Facility)
LIFE	Financijski instrument za okoliš (L'Instrument Financier pour l'Environnement')
MA	Upravljačko tijelo (Managing Authority)
MERIKA	Akcelerator za znanje i inovacije u istraživanju energije mora (Marine Energy Research Innovation and Knowledge Accelerator)
MSCA	Akcije Marie Skłodowske-Curie (Marie Skłodowska-Curie actions)
MSP	Mala i srednja poduzeća
NCFE	Financijski instrument za financiranje prirodnog kapitala (Natural Capital Financing Financial instrument)
NCP	Nacionalna kontaktna točka (National Contact Point)
NGO	Nevladina organizacija (non-governmental organisation)
OLAF	Europski ured za borbu protiv prijevara (European Anti-fraud Office)
OP	Operativni program
PEACE	Program EU-a za mir i pomirenje u Sjevernoj Irskoj i pograničnom području Irske (EU Programme for Peace and Reconciliation in Northern Ireland and the Border Region of Ireland)
PRR	Program ruralnog razvoja
PS	Partnerski sporazum
R&D	Istraživanje i razvoj (research and development)
R&I	Istraživanje i inovacije (research and innovation)
TEN-T	Transeuropska prometna mreža (Trans-European Transport Network)
TO	Tematski cilj (Thematic Objective)
VET	Strukovno obrazovanje i osposobljavanje (Vocational Education and Training)
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika
ZZI	Zajednica znanja i inovacija

Europska komisija

Vodič za korisnike europskih strukturnih i investicijskih fondova
te povezanih instrumenata EU-a

Luksemburg: Ured za publikacije Europske Unije

2014. — 58 str. — 21,0 x 29,7 cm

ISBN 978-92-79-46070-8

doi:10.2776/438186

KAKO NABAVITI PUBLIKACIJE EUROPSKE UNIJE

Besplatne publikacije:

- putem web-mjesta EU Bookshop (<https://bookshop.europa.eu/hr/home/>);
- kod predstavnika ili delegacija Europske unije. Podatke za kontakt potražite na internetu (<http://ec.europa.eu>) ili pošaljite faks na broj +352 2929-42758.

Publikacije koje se plaćaju:

- putem web-mjesta EU Bookshop (<https://bookshop.europa.eu/hr/home/>).

Preplate koje se plaćaju (na primjer godišnja serija *Službenog lista Europske unije* i izvješća o slučajevima na Sudu pravde Europske unije):

- putem jednog od prodajnih agenata Ureda za publikacije Europske unije (http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm).

Ured za publikacije

ISBN 978-92-79-46070-8
doi:10.2776/438186